БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

8-йил чиқиши
№ 150 (1928)
1 АВГУСТ
СЕШАНБА
1961 ЙИЛ
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

Коммунизм — ишлаб чиқариш воситалари бир бутун умумхалқ мулки бўлган, жамиятнинг барча аъзолари социал жиҳатдан батамом тенг бўлган синфсиз ижтимоий жамият бўлиб, бу жамиятда одамларнинг ҳар томонлама камолатга етиб бориши билан бирга доимо тараққий қила борувчи фан ва техника асосида ишлаб чиқариш кучлари ҳам ўсиб боради, ижтимоий бойликнинг барча манбалари тўлиб-тошиб туради ва «ҳар кимдан қобилиятига яраша, ҳар кимга эҳтиёжига яраша» деган буюк принцип амалга ошади. Коммунизм — эркин ва онгли меҳнаткашларнинг юксак даражада уюшган жамиятидир, бу жамиятда ижтимоий ўз-ўзини бошқариш қарор топади, жамият бахт-саодати йўлида меҳнат қилиш ҳамма учун биринчи ҳаётий эҳтиёж, англанган зарурат бўлиб қолади, ҳар бир кишининг қобилияти унинг халққа энг кўп фойда келтиришини кўзлаб ишга солинади.

(Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Программаси лойиҳасидан).

П Р О Е К Т

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ П Р О Г Р А М М А С И

Б И Р И Н Ч И Қ И С М

Капитализмдан коммунизмга ўтиш — инсониятнинг тараққиёт йўли

VI. МИЛЛИЙ-ОЗОДЛИК ҲАРАКАТИ*

Миллий-озодлик революцияси сиёсий мустақилликка эришиш билан тугамайди. Агар революция социал ва иқтисодий ҳаётда чуқур ўзгаришларга олиб келмаса, миллий тикланишнинг энг муҳим вазифаларини ҳал қилмаса, бу мустақиллик замини бўш мустақиллик бўлади ва номигагина мустақиллик бўлиб қолади.

Бу революцияни охиригача олиб бориш учун, миллий манфаатлар ва социал тараққиёт учун энг изчил курашчи — ишчилар синфидир. Саноат ривожланиши билан ишчилар синфининг сони кўпая боради ва унинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги роли кучаяди. Ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи — чуқур демократик ислоҳотларни амалга ошириш учун муваффақият билан кураш олиб боришнинг, иқтисодий ва социал тараққиётнинг асосий шартидир. Бу иттифоқ кенг миллий фронтнинг негизи бўлиши керак. Миллий буржуазиянинг антиимпериалистик ва антифеодал курашда иштирок қилиш даражаси кўп жиҳатдан ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқининг мустаҳкамлигига боғлиқдир. Шаҳарнинг майда буржуазияси ва демократик интеллигенция ҳам миллий фронтга бирлашади.

Уйғонган халқларнинг озодлик ҳаракати кўпгина мамлакатларда миллатчилик байроғи остида ўтмоқда. Марксчилар-ленинчилар эзилган миллатлар миллатчилиги билан эзувчи миллатлар миллатчилигини фарқ қиладилар. Эзилган миллатнинг миллатчилигида зулмга қарши умумдемократик мазмун бор, шунинг учун коммунистлар уни муайян босқичда тарихан тўғри деб билиб, қўллаб-қувватлайдилар. **Умумдемократик мазмун** эзилган халқларнинг империалистик зулмдан қутилишга, миллий мустақилликка ва миллий тикланишга интилишларида ифодаланади. Айни замонда эзилган миллатнинг миллатчилигида реакцион эксплуататор юқори табақанинг идеологияси ва манфаатларини ифодалайдиган иккинчи бир томон ҳам бор.

Миллий буржуазия ўз табиатига кўра иккиёқлама характерга эгадир. Ҳозирги шароитда мустамлака, собиқ мустамлака ва қарам мамлакатларнинг империалистик доиралар билан боғланмаган миллий буржуазияси антиимпериалистик ва антифеодал революциянинг асосий вазифаларини амалга оширишдан объектив манфаатдордир. Бинобарин, унинг муҳим умуммиллий вазифаларни ҳал қилишда прогрессив роли ва унда иштирок қилиш қобилияти ҳали тугаган эмас.

Бироқ, меҳнаткашлар билан мулкдор синфлар ўртасидаги зиддиятлар кучайиб борган ва мамлакат ичида синфий кураш кескинлаша борган сари миллий буржуазия империализм ҳамда ички реакция билан муроса-мадора қилишга тобора кўпроқ мойиллик кўрсата боради.

Озодликка чиққан мамлакатларнинг тараққиёт процесси мураккаб бўлиши, бир қанча босқичларни ўз ичига олиши мумкин. Озодликка чиққан мамлакатларда тарихий ва социал-иқтисодий шароитлар турлича бўлганлиги сабабли, омманинг революцион ижодиёти бу мамлакатларнинг социал тараққиёт йўлидан ривожланиб бориш формалари ва суръатларига кўпгина ўзига хос хусусиятлар киритади.

Мустамлакачилик зулмидан озод бўлган мамлакатлар қандай йўлдан боради — капиталистик тараққиёт йўлиданми ёки капиталистик бўлмаган тараққиёт йўлиданми — бу мамлакатларнинг халқлари олдида турган асосий проблемалардан бири ана шудир.

Капитализм уларга нима бера олади?

Капитализм — халқлар азоб-уқубат чекадиган йўлдир. Капитализм экономикани тез тараққий қилдиришни, қашшоқликни йўқотишни таъминламайди; социал тенгсизлик чуқурлашади. Қишлоқнинг капиталистик ривожланиши деҳқонларни янада кўпроқ хонавайрон қилади. Ишчиларнинг қисмати капиталистларни бойитиш учун ҳолдан тойиб ишлашдан ёки қашшоқ ишсизлар армиясини кўпайтиришдан иборат бўлади. Майда буржуазия йирик капитал билан рақобат курашида янчиб ташланади. Омма маданият ва илм-маърифатдан баҳраманд бўла олмайди. Интеллигенция ўз талантини сотишга мажбур бўлади.

Социализм халқларга нима бера олади?

Социализм — халқларнинг озодликка ва бахт-саодатга чиқиш йўлидир. У экономика ва маданиятни тез юксалтиришни таъминлайди. Асрлар мобайнида эмас, балки бир авлоднинг умри мобайнида қолоқ мамлакатни индустрия мамлакатига айлантиради. Планли социалистик экономика, ўз табиатига кўра, юксалувчи ва равнақ топувчи экономикадир. Кишини киши эксплуатация қилишининг тугатилиши социал тенгсизликка хотима беради. Ишсизлик батамом йўқолади. Социализм ҳамма деҳқонларни ер билан таъминлайди, хўжаликни ривожлантиришда уларга ёрдам беради, уларнинг меҳнатларини ихтиёрий асосда кооперативларга бирлаштиради. Илғор қишлоқ хўжалик техникасини ва агрономия фанини уларнинг қўлига беради. Деҳқонлар меҳнати унумлироқ меҳнат бўлади, ер эса кўпроқ ҳосил беради. Социализм ишчилар синфи ва барча меҳнаткашларнинг моддий ва маданий турмуш даражасининг юқори бўлишини таъминлайди. Социализм халқ оммасини қоронғилик ва жаҳолатдан чиқариб, уларни ҳозирги замон маданиятидан баҳраманд қилади. Интеллигенция олдида халқ бахт-саодати йўлида ижод қилиш учун кенг имкониятлар очилади.

Қайси йўлни танлаб олиш — халқларнинг ўз ички ишидир. Кучларнинг жаҳон майдонидаги ҳозирги шароитида ва жаҳон социализм системасининг қудратли ёрдам бериши учун реал имконият мавжуд бўлган бир шароитда, собиқ мустамлакаларнинг халқлари қайси йўлни танлаб олиш масаласини ўз манфаатларини кўзлаб ҳал қилишлари мумкин. Уларнинг қайси йўлни танлаб олишлари синфий кучлар нисбатига боғлиқдир. Капиталистик бўлмаган йўл билан ривожланиш ишчилар синфининг, халқ оммасининг, умумдемократик ҳаракатнинг кураши билан таъминланади ва миллатнинг абсолют кўпчилиги манфаатларига мувофиқ келади. Бу йўл буржуазиядан ён беришни талаб қилади, лекин бу ён бериш миллат фойдасига ён бериш бўлади. Капиталистик бўлмаган йўл билан ривожланишда аҳолининг барча қатламлари ўз кучларини ишга сола оладилар.

Кам ривожланган мамлакатларнинг халқлари учун **миллий демократия давлатини** барпо этиш ва ривожлантириш йўлларида кенг перспективалар очилади. Миллий демократия давлатининг сиёсий асоси — миллий мустақилликни тўла таъминлаш учун, кенг демократия учун, антиимпериалистик, антифеодал демократик революцияни охиригача олиб бориш учун курашаётган барча прогрессив ватанпарвар кучларнинг блокидир.

Халқ оммаси синфий ва миллий онглилигининг тўхтовсиз ўсиши — ҳозирги даврдаги ижтимоий тараққиётнинг характерли белгисидир. Империалистлар миллий суверенитет идеясини бузиб кўрсатишга, унинг асосий мазмунини йўқотишга, ундан миллий худбинликни кучайтириш учун, миллий мумтозлик руҳини вужудга келтириш учун, миллий антагонизмларни кучайтириш учун фойдаланишга зўр бериб ҳаракат қилмоқдалар. Демократик кучлар халқларнинг тенг ҳуқуқлилиги, уларнинг ўзаро ишончи, дўстлиги, ўзаро ёрдам бериши ва яқиндан алоқа боғлашини кўзда тутиб, социал прогрессив манфаатларини назарга олиб, миллий суверенитет идеясини барқарор қилмоқдалар. Миллий суверенитет идеяси, — демократик маънода олинганида, — тобора маҳкам ўрнашиб бормоқда, тобора кўпроқ аҳамият касб этмоқда, жамиятнинг прогрессив тараққиётида муҳим факторга айланмоқда.

Коммунистик партиялар антиимпериалистик, антифеодал, демократик революцияни изчиллик билан охирига олиб бориш учун, миллий демократия давлатини вужудга келтириш учун, социал прогресс учун актив кураш олиб бормоқдалар. **Коммунистларнинг мақсадлари миллатнинг юксак манфаатларига мувофиқ келади.** Реакцион доираларнинг антикоммунизм ниқоби остида миллий фронтни портлатиб юбориш йўлида қилаётган уринишлари, коммунистларнинг таъқиб қилиниши миллий-озодлик ҳаракатини заифлаштиришга олиб бормоқда, халқларнинг миллий манфаатларига зид келмоқда, эришилган ютуқларни қўлдан бериб қўйиш хавфини туғдирмоқда.

Миллий давлатлар жаҳон миқёсида мустақил куч сифатида тобора активроқ чиқмоқдалар, шу билан бирга бу, объектив жиҳатдан, асосан **прогрессив, революцион ва антиимпериалистик кучдир.** Мустамлака зулмидан озод бўлган мамлакатлар ва халқлар ҳозирги замоннинг марказий проблемасини ҳал қилишда — янги жаҳон урушининг олдини олишда жуда катта роль ўйнашлари лозим. Империализм бу мамлакатларнинг одам ва моддий резервларидан ўзлари бошлаган таланчилик урушларида бемалол фойдаланиб келган замонлар ўтиб кетди. Бу мамлакатларнинг халқлари реакцион ва мустамлакачилар билан боғланган доираларнинг қаршилигини, шунингдек миллий буржуазиянинг иккиланишини бартараф қилиб, ўз ресурсларини умумий хавфсизликка хизмат қилдирадиган, тинчликнинг янги қўрғонига айланадиган замон келди. Буни уларнинг туб манфаатлари, барча халқларнинг манфаатлари тақозо қилади.

Озодликка чиққан мамлакат халқларининг ва социалистик давлатлар халқларининг уруш хавфига қарши курашдаги куч-ғайратларини бирлаштириш — умумий тинчликнинг энг буюк факторидир. Инсониятнинг учдан иккисининг ирода ва кучини ифода қилувчи бу қудратли фронт империалист агрессорларни чекинишга мажбур қила олади.

Социализм мамлакатлари империалистик зулмдан қутилиш учун курашаётган ёки қутилган халқларнинг самимий ва содиқ дўстлари бўлиб, улар бу халқларга ҳар томонлама мадад бермоқдалар. Улар мустамлака зулмининг барча формаларини тугатиш учун курашмоқдалар ва мустамлакачи империяларнинг харобалари устида вужудга келган давлатларнинг суверенитетини мустаҳкамлашга бутун чоралар билан ёрдамлашмоқдалар.

КПСС мустамлака ва ярим мустамлака кишанларини парчалаб ташлаган халқлар билан қардошларча иттифоқ бўлишни ўз халқаро сиёсатининг энг муҳим негизларидан бири деб билади. Бу иттифоқ жаҳон социализми билан жаҳон миллий-озодлик ҳаракати ҳаётий манфаатларининг бирлигига асослангандир. КПСС миллий мустақилликни қўлга киритиш ва мустаҳкамлаш йўлидан бораётган халқларга, мустамлака системасини батамом тугатиш учун курашаётган барча халқларга ёрдам беришни ўзининг интернационал бурчи деб ҳисоблайди.

* Боши «Тошкент ҳақиқати»нинг 30 июль сонида босилган.

VII. БУРЖУА ИДЕОЛОГИЯСИГА ВА РЕФОРМИСТИК ИДЕОЛОГИЯГА ҚАРШИ КУРАШ

Ҳозирги дунёда икки идеология ўртасида — коммунистик идеология билан буржуа идеологияси ўртасида шиддатли кураш бормоқда. Бу кураш капитализмдан социализмга ўтишдан иборат тарихий процесснинг инсоният маънавий ҳаётидаги инъикосидир.

Янги тарихий давр пролетариат революцион дунё қарашининг чинакам тантанасига эриштирди. Марксизм-ленинизм илғор инсониятнинг дилидан мустаҳкам жой олди.

Буржуа таълимотлари ва мактаблари тарихий синовга бардош бера олмади. Улар турмуш илгари сурган масалаларга илмий асосда жавоб бера олмадилар ва бера олмайдилар. Буржуазия эндиликда халқ оммасини ўз орқасидан эргаштириб бора оладиган идеяларни илгари суришдан ожиздир. **Буржуа идеологияси чуқур кризисни бошидан кечирмоқда.**

Жуда кўп халқ оммасининг онгида революцион ўзгариш қилиш мураккаб ва узоқ процессдир. Жаҳон социализм системаси қанчалик кўп ғалаба қозонса, жаҳон капитализми кризиси қанчалик чуқур бўлса, синфий кураш қанчалик кўп кескинлашса, марксча-ленинча идеяларнинг оммани коммунизм учун курашга жипслаштириш ва сафарбар қилишдаги роли шунчалик ошади. Идеология кураши — пролетариат синфий курашининг энг муҳим таркибий қисмидир.

Империалистик реакция коммунизмни ва унинг слижаноб идеяларини қоралашга, капитализмни ҳимоя қилишга уриниб, оммага идеологик таъсир кўрсатишнинг барча воситаларини ишга солмоқда. Империализмнинг асосий ғоявий-сиёсий қуроли — **антикоммунизм** бўлиб, унинг асосий мазмуни социалистик тузумга туҳмат қилишдан, коммунистик партиялар сиёсати ва мақсадини, марксизм-ленинизм таълимотини сохталаштиришдан иборатдир. Империалистик реакция антикоммунизм ниқоби остида барча илғор ва революцион нарсаларни таъқиб ва қувғин қилмоқда, меҳнаткашларнинг сафларини ажратиб юборишга, пролетарларнинг кураш иродасини бўшаштиришга ҳаракат қилмоқда. Ҳозир ана шу қора байроқ остига социал тараққиётнинг ҳамма душманлари: молия-олигархияси ва ҳарбий доиралар, фашистлар ва реакцион клерикаллар, мустамлакачилар ва помешчиклар, империалистик реакциянинг ҳамма ғоявий ва сиёсий ҳомийлари бирлашдилар. Антикоммунизм — буржуа идеологияси инқирозининг сўнг даражага етганлигининг ифодасидир.

Буржуа тузумининг ҳимоячилари оммани маънавий тутқунликда сақлашга интилиб, буржуа жамиятининг эксплуататорлик табиатини ниқоблайдиган, капитализмни бўяб кўрсатадиган янгидан-янги «назариялар» тўқиб чиқармоқдалар. Улар ҳозирги замон капитализми ўз моҳиятини ўзгартирди, «халқ капитализми» бўлиб қолди, бундай капитализм вақтида мулкнинг «тақсимланиб кетиши» ва капиталнинг «демократлашуви» юз беради, синфлар ва синфий зиддиятлар йўқолади, «даромадлар тенглашиб боради» ва иқтисодий кризислар йўқолиб боради, деб ишонтирмоқчи бўладилар. Ҳақиқатда ҳозирги замон капитализмининг тараққиёти капиталистик жамиятдаги зиддиятлар ва антагонизмларнинг кучайиб бориши тўғрисидаги, унда синфий курашнинг кескинлашиши тўғрисдаги марксча-ленинча таълимотнинг тўғрилигини исботламоқда.

Буржуа тузумининг ҳимоячилари уни **«ҳамма учун роҳат-фароғат давлати»**, деб атайдилар. Улар капиталистик давлат монополияларга қарши турмоқда ва социал уйғунликка ва ҳамма учун роҳат-фароғатга эришиши мумкин, деган хом хаёллар тарқатмоқдалар. Аммо буржуа давлати — монополиялар қўлидаги итоатгўй қурол эканлигига, улар мақтаётган «роҳат-фароғат» молия капитали магнатлари учун роҳат фароғат эканлигига, юз миллионлаб меҳнат аҳллари учун азоб-уқубат эканлигига халқ оммаси ўз тажрибасида ишонч ҳосил қилмоқда.

Антикоммунизм «назариячилари» ҳозирги замон империализмини «озод дунё» деб атамоқдалар. Ҳақиқатда эса «озод дунё» — эксплуатация ва ҳуқуқсизлик дунёсидир, инсоннинг қадр-қимматини ва миллий ғурурини поймол қилиш дунёсидир, жаҳолат ва сиёсий реакция дунёсидир, милитаризм авж олган ва меҳнаткашларга қонли зулм қилиш дунёсидир.

Монополистик капитал **фашизм идеологиясини** — ўтакетган шовинизм ва ирқчилик идеологиясини туғдиради. Ҳокимият тепасидаги фашизм — молия капиталининг энг реакцион, энг шовинистик энг империалистик элементларининг ошкора террорчистик диктатурасидир. Фашизм ишчилар синфининг партиясини яккалаб қўйиб ва тор-мор келтириб, пролетариат кучларини парчалаб юбориш ва уларни якка-якка мажақлаб ташлаш, сўнгра эса бошқа ҳамма демократик партия ва ташкилотларни тугатиш, халқни капиталистик монополиялар сиёсатининг кўр-кўрона қуролига айлантириш мақсадида ҳамма ерда ва ҳамма вақт ашаддий антикоммунизмдан иш бошлайди. Фашизм ўз зарбасини аввало ишчилар синфи ва барча меҳнаткашлар манфаатларининг энг изчил, саботли ва содиқ ҳимоячилари бўлган коммунистик партияларга қарши қаратади.

Империалистик реакция миллий низоларни авж олдириш учун, бутун-бутун миллатлар ва элатларни қувғин қилиш (антисемитизм, негрларга ва кам ривожланган мамлакатларнинг халқларига нисбатан ирқий айирмачилик қилиш) учун, меҳнаткашларнинг синфий онгини хиралаштириш учун, пролетариатни ва унинг иттифоқчиларини синфий курашдан чалғитиш учун **шовинизмдан** кенг фойдаланмоқда.

Империализмнинг сиёсий ва идеологик хазинасида **клерикализм** тобора кўпроқ аҳамият касб этмоқда. У черковдан ва унинг кенг тармоқли аппаратидан фойдаланиш билан чекланмаётир. У ҳозир кўпгина капиталистик мамлакатларда ҳокимият тепасида турган ўз йирик сиёсий партияларига эга. Клерикализм ўзининг касаба союз, ёшлар, хотин-қизлар ташкилотларини ва бошқа ташкилотларини тузиб, ишчилар синфининг сафларини, меҳнаткашлар сафларини ажратиб юбормоқда. Монополиялар меҳнаткашларнинг диний ҳисларидан, уларнинг бидъат ва хурофотларидан фойдаланаётган клерикал партия ва ташкилотларни таъминлашга маблағ аямаётирлар.

Буржуа идеологиясининг турлари ва формалари, меҳнаткашларни алдаш методлари ва воситалари хилма-хилдир, лекин уларнинг моҳияти битта — у ҳам бўлса умри тугаб бораётган капиталистик тузумни ҳимоя қилишдир. Монополиялар ҳукмронлигини ғоявий жиҳатдан асослаш, эксплуатацияни оқлаш, ижтимоий мулкни ва коллективизмни қоралаш, милитаризмни ва урушни кўкларга кўтариб мақташ, мустамлакачилик ва ирқчиликни оқлаш, халқлар ўртасида адоват ва душманликни авж олдириш — ҳозирги замон буржуазиясининг сиёсий ва иқтисодий назарияси, философия ва социалогияси, этика ва эстетикаси ана шу идеялар билан суғорилгандир.

Антикоммунизм Осиё, Африка, Латин Америкаси мамлакатларидаги демократик кучларга қарши курашда реакциянинг асосий қуролига айланмоқда. Антикоммунизмда империалистик идеология мустамлака зулмидан қутилган мамлакатлардаги феодал элементлар, империалистик руҳдаги элементлар ва реакцион буржуа группаларнинг идеологияси билан қўшилмоқда.

Бу мамлакатларнинг халққа қарши доиралари миллатчиликнинг умумдемократик мазмунини кучсизлантиришга, унинг реакцион томонини кучайтиришга, миллатнинг демократик кучларини сиқиб чиқаришга, социал тараққиётга тўсқинлик қилишга, илмий социализм таълимотининг ёйилишига халақит беришга интилмоқдалар. Айни замонда «миллий типдаги социализм» назариялари илгари сурилмоқда, социализм ҳақидаги майда буржуача хом хаёлларнинг, синфий курашни истисно қилувчи хом хаёлларнинг одатдаги бир тури бўлган социал-философик доктриналар пропаганда қилинмоқда. Бу назариялар халқ оммасини чалғитмоқда, миллий-озодлик ҳаракатини ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда, унинг ғалабаларини зарба остида қолдирмоқда.

Мустамлака зулмидан қутилган мамлакатларда миллий-демократик, антиимпериалистик идеялар кенг ёйилмоқда. Коммунистлар бу идеяларнинг бошқа тарафдорлари билан бирликда империализм ва ички реакцияга қарши актив кураш олиб бормай туриб ҳам, миллий мустақилликни ва социал тараққиётни таъминлаш мумкин, деган хом хаёлларнинг пуч эканлигини оммага қунт билан тушунтирмоқдалар, шовинизмга қарши ва деспотик режимларни ҳамда демократияни бостиришни оқлаётган реакцион идеологиянинг бошқа кўринишларига қарши актив кураш олиб бормоқдалар. Айни замонда коммунистлар оммани илмий социализм байроғи остида бирлаштириб, социалистик идеологиянинг вакиллари бўлиб майдонга чиқмоқдалар.

Империалистик буржуазия идеологик курашининг тиғи аввало, ишчилар синфига ва унинг марксчи-ленинчи партияларига қарши қаратилгандир. Ишчилар ҳаракатидаги социал-демократизм ва коммунистик ҳаракатдаги ревизионизм ишчилар синфига буржуазия таъсирининг ифодасидир.

Ҳозирги замондаги ўнг социал демократия буржуазиянинг ишчилар ҳаракати ичидаги энг асосий ғоявий ва сиёсий таянчи бўлиб қолмоқда. У эски оппортунистик идеяларни «энг янги» буржуа назариялари билан эклектик равишда қўшмоқда. Социал демократиянинг ўнг қаноти марксизм билан алоқасини узил-кесил узди ва илмий социализмга демократик социализм деб аталган нарсани қарама-қарши қўйди. Демократик социализм тарафдорлари буржуа жамиятида антагонистик синфлар ва синфий кураш борлигини инкор қилмоқдалар, пролетар революциясининг зарурлигига қарши, ишлаб чиқариш воситаларининг хусусий мулклигини тугатишга қарши ҳуруж қилмоқдалар. Уларнинг даъвосича, «капитализм трансформацияси» юз бериб, у социализмга айланмоқда эмиш.

Ўнг социалистлар социал реформаларни социалистик революцияга қарама-қарши қўйишдан бошлаб, давлат монополистик капитализмини ҳимоя қилишгача бориб етдилар. Илгари улар пролетариатга, ўзларининг революцион марксизм билан ихтилофлари ишчилар ҳаракатининг пировард мақсадидан кўра уни амалга ошириш воситаларига кўпроқ тааллуқли, деб уқтирар эдилар. Эндиликда улар социализмдан ошкора юз ўгирмоқдалар. Илгари ўнг социалистлар синфий курашни эътироф қилишни, пролетариат диктатурасини эътироф қилишгача етказишдан бош тортар эдилар. Ҳозир улар синфий курашнигина эмас, балки буржуа жамиятида антагонистик синфларнинг мавжудлигини ҳам инкор қилмоқдалар.

Тарихий тажриба социал-демократизм идеологиясининг ҳам, сиёсатининг ҳам инқирозга учраганлигини кўрсатди. Улар реформистик партиялар ҳокимият тепасига келган вақтларда ҳам монополистик буржуазиянинг ҳукмронлигига дахл қилмайдиган жузъий реформалар ўтказиш билан чекланмоқдалар. Антикоммунизм социал реформизмни ғоявий-сиёсий жиҳатдан боши берк кўчага киритиб қўйди. Бу — социал демократизм кризисининг асосий сабабларидан бириидир.

Марксизм-ленинизм тобора янгидан-янги ғалабаларга эришмоқда. У ишчилар синфининг, тинчликка, эркинликка, тараққиётга интилаётган жуда кўпчилик инсониятнинг ҳаётий манфаатларини ифода қилаётганлиги учун, капитализм ўрнига келаётган янги жамиятнинг идеологиясини ифода қилаётганлиги учун ғалаба қозонмоқда.

VIII. ТИНЧ-ТОТУВ ЯШАШ ВА УМУМИЙ ТИНЧЛИК УЧУН КУРАШ

КПСС СССРда коммунистик жамият қуриш учун ва жаҳон социализм системасини ривожлантириш учун тинч шароит таъминлашни ҳамда барча тинчликсевар халқлар билан бирликда инсониятни қирғинлик келтирувчи жаҳон урушидан қутқаришни ўзининг ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятининг асосий мақсади деб билади.

КПСС дунёда умумий тинчликни сақлай оладиган ва мустаҳкамлай оладиган кучлар вужудга келганлигига ва ўсаётганлигига асосланади. Давлатлар ўртасида принцип жиҳатидан янги муносабатлар қарор топиши учун имконият туғилмоқда.

Империализм давлатлар ўртасидаги муносабатларда ҳукмронлик ва бўйсуниш, кучсизнинг кучли томонидан эзилиши муносабатларидан бошқача муносабатларни билмайди. У халқаро муносабатларни зўравонлик ва таҳдид, зулм ва ўз бошимчалик асосига қуради. У агрессив урушларга халқаро масалаларни ҳал қилишнинг табиий воситаси деб қарайди. Империалистик давлатлар учун дипломатия ўз иродасини бошқа халқларга зўрлаб ўтказиш воситаси, урушлар тайёрлаш қуроли бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда. Империализм танҳо ҳукмронлик қилган даврда уруш ва тинчлик масаласи молия-саноат олигархияси томонидан халқлардан бутунлай махфий тутилган ҳолда ҳал қилинар эди.

Социализм империализмга қарама-қарши ўлароқ **халқаро муносабатларнинг янги типини** илгари суради. Социалистик мамлакатларнинг тинчлик, тенг ҳуқуқлилик, халқларнинг ўз тақдирларини ўзлари белгилаш, барча мамлакатларнинг мустақиллиги ва суверенитетини ҳурмат қилиш принциплари асосига қурилган ташқи сиёсати, шунингдек социалистик дипломатиянинг ҳалол, инсонпарвар методлари жаҳондаги вазиятга тобора кўпроқ таъсир кўрсатмоқда. Империализм халқаро муносабатларда етакчи роль ўйнамай қолган ва социалистик система тобора катта роль ўйнаётган, миллий мустақилликка эришган давлатларнинг ва капиталистик мамлакатлардаги халқ оммасининг жаҳон сиёсатидаги таъсири жуда кучайган бир шароитда социализм томонидан илгари сурилган янги принциплар агрессив империалистик сиёсат принциплари устидан ғалаба қозониши учун реал имконият вужудга келмоқда.

Тарихда биринчи марта шундай вазият вужудга келдики, бунда катта давлатларгина эмас, балки кичик давлатлар ҳам, мустақил тараққиёт йўлига кирган мамлакатлар, тинчликка интилаётган барча давлатлар, ўз кучларининг қандайлигидан қатъи назар, мустақил ташқи сиёсат юргизиш имкониятига эгадирлар.

Ҳозирги замоннинг асосий масаласи — уруш ва тинчлик масаласидир. Уруш хавфининг бирдан-бир манбаи империализмдир. Империалистик лагерь инсоният олдида энг даҳшатли жиноятни — жаҳон термоядро урушини тайёрламоқда, бу уруш бутун-бутун мамлакатларни мисли кўрилмаган даражада вайрон қилиши, бутун-бутун халқларни қириб юбориши мумкин. Тинчлик ва уруш проблемаси юз миллионларча кишиларнинг ҳаёт-мамот масаласига айланмоқда.

Халқларнинг куч-ғайрати империалистларни ўз вақтида жиловлаб қўйишга, уларни қирғин қуролини ишга солиш имкониятидан маҳрум қилиб қўйишга сафарбар қилиниши лозим. **Асосий вазифа — термоядро урушининг олдини олишдан, унинг бошланиб кетишига йўл қўймасликдан иборатдир.** Ҳозирги авлод бу вазифани уддалай олади.

Совет давлатининг мустаҳкамланиши, жаҳон социалистик системасининг вужудга келиши — инсониятнинг урушларни жамият ҳаётидан йўқотиш тўғрисидаги асрий орзусини амалга ошириш сари қўйилган тарихий қадамлардир. Уруш очишдан манфаатдор бўлган синф ва социал группалар жаҳоннинг социалистик қисмида йўқ. Социализм фан ва техниканинг бир қанча муҳим тармоқларида капитализмни орқада қолдириб, империалистик агрессияни жиловлаш учун тинчликсевар халқлар қўлига қудратли моддий воситалар берди. Капитализм ўз ҳукмронлигини ўт ва қилич билан ўрнатган бўлса, социализм ўз идеалларини ёйиш учун урушларга муҳтож эмас. Социализмнинг қуроли — жамиятни ташкил қилишда, давлат тузумида, экономикада, турмуш даражасини ва маънавий маданиятни юксалтиришда эски тузум устидан устунлигидир.

Социалистик система — ер юзидаги барча тинчликсевар кучларнинг табиий жозиба марказидир. Унинг ташқи сиёсати принциплари халқаро миқёсда тобора кўпроқ эътироф қилинмоқда ва қўллаб-қувватланмоқда. Ер юзида кенг **тинчлик зонаси** вужудга келди. Бу зонага социалистик мамлакатлар билан бир қаторда, уруш очишдан у ёки бу сабаблар туфайли манфаатдор бўлмаган, носоциалистик давлатларнинг катта группаси ҳам киради. Бу давлатларнинг жаҳон сиёсати майдонига чиқиши кучлар нисбатини тинчлик фойдасига анчагина ўзгартирди.

Бетарафлик сиёсати юргизаётган, ҳарбий блокларда иштирок қилишдан келадиган хавфдан ўзини сақлаб қолишга интилаётган мамлакатларнинг сони ўсмоқда.

(Давоми иккинчи бетда)

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

(Боши биринчи бетда)

Янги тарихий даврда халқ оммасининг халқаро масалаларни ҳал қилишга актив аралашиш имконияти беқиёс ўсди. Халқлар тинчлик ва уруш масаласини ҳал қилишни ўз қўлларига тобора активроқ олмоқдалар. Омманинг турли-туман формалардаги урушга қарши ҳаракати тинчлик учун курашда энг катта фактордир. Империалистик урушларга қарши энг муросасиз, энг изчил курашчи бўлган халқаро ишчилар синфи бу умумхалқ курашининг улуғ ташкилотчи кучи бўлиб майдонга чиқмоқда.

Қудратли социалистик лагернинг, тинчликсевар носоциалистик давлатларнинг, халқаро ишчилар синфининг ва тинчлик ишини ҳимоя қилаётган барча кучларнинг бирлашган кучлари билан **жаҳон урушининг олдини олиб қолиш мумкин.** Социализм кучларининг империализм кучлари устидан, тинчлик кучларининг уруш кучлари устидан тобора кўпроқ устун бўлиб бораётганлиги шунга олиб борадики, ҳали социализм ер юзида тўла ғалаба қилганга қадар, дунёнинг бир қисмида капитализм сақланиб қолса-да, жаҳон урушини жамият ҳаётидан чиқариб ташлаш учун реал имконият вужудга келади. Социализмнинг бутун дунёда ғалаба қилиши ҳар қандай урушлар келиб чиқишининг социал ва миллий сабабларини узил-кесил бартараф қилади. **Урушларни тугатиш, ер юзида абадий тинчлик ўрнатиш — коммунизмнинг тарихий вазифасидир.**

Мустаҳкам тинчликни таъминлашнинг радикал йўли — қаттиқ халқаро контроль ўрнатилган ҳолда ёппасига ва батамом қуролсизланишдир. Империализм халқлар зиммасига қуролланишнинг мисли кўрилмаган оғир юкини юклади. Социализм миллий бойликларни ана шундай беҳуда сарфлашдан инсониятни халос қилишни унинг олдидаги ўз бурчи деб билади. Бундай вазифани ҳал қилиш инсоният учун тарихий аҳамиятга эга бўлур эди. Халқлар актив қатъий кураш олиб бориб, империалистларни қуролсизланишга мажбур қила оладилар ва қилишлари лозим.

Социализм дунё икки системага бўлинган шароитда давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг бирдан-бир оқилона принципини — социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши тўғрисида В. И. Ленин илгари сурган принципни инсониятга тақдим қилди.

Социалистик давлатлар билан капиталистик давлатларнинг **тинч-тотув яшаши** — инсоният жамияти **тараққиётининг объектив заруриятидир. Уруш халқаро низоларни ҳал қилишнинг воситаси бўлиб хизмат қила олмайди ва хизмат қилмаслиги керак.** Ё тинч-тотув яшаш, ёки ҳалокатли уруш — тарих масалани фақат ана шу тахлитда ўртага қўйган. Бордию империалистик агрессорлар янги жаҳон урушини бошлашга журъат этадиган бўлсалар, халқлар вайрон қилувчи урушларга ўзларини дучор қилувчи тузумга ортиқ тоқат қилмайдилар. Улар империализмни йўқ қилиб ва кўмиб ташлайдилар.

Тинч-тотув яшаш урушни давлатлар ўртасидаги низоли масалаларни ҳал қилишнинг воситаси деб ҳисоблашдан воз кечишни, бу масалаларни музокаралар йўли билан ҳал қилишни; давлатлар ўртасида тенг ҳуқуқлилик, бир-бирини тушуниш ва ўзаро ишончни, бир-бирининг манфаатларини ҳисобга олишни; ички ишларга аралашмасликни, ҳар бир халқ ўз мамлакатидаги барча масалаларни мустақил ҳал қилиш ҳуқуқига эга эканлигини эътироф қилишни; барча мамлакатларнинг суверенитетини ва территориал бутунлигини қаттиқ ҳурмат қилишни; тўла тенглик ва ўзаро қулайлик асосида иқтисодий ва маданий ҳамкорликни ривожлантиришни назарда тутади.

Тинч-тотув яшаш социализм билан коммунизмнинг халқаро миқёсда тинч мусобақалашуви учун асос бўлиб хизмат қилади ва улар ўртасидаги синфий курашнинг специфик формасидир. Социалистик мамлакатлар тинч-тотув яшаш сиёсатини изчиллик билан ўтказиб, жаҳон социалистик системасининг капитализм билан мусобақаси жараёнида жаҳон социалистик системасининг позицияларини тўхтовсиз мустаҳкамлаб боришга эришмоқда. Тинч-тотув яшаш шароитида капиталистик мамлакатлардаги ишчилар синфининг кураши учун янада қулайроқ имкониятлар вужудга келади, мустамлака ва қарам мамлакатлар халқларининг ўз озодлиги учун олиб бораётган кураши енгиллашади. Тинч-тотув яшаш принципини қувватлаш буржуазиянинг термоядро уруши капиталистик жамиятнинг ҳукмрон синфларини ҳам аямаслигини тушунган қисмининг манфаатларига ҳам мувофиқ келади. Тинч-тотув яшаш сиёсати, йирик монополияларнинг корчалонлари ва ҳарбий доираларидан бошқа, бутун инсониятнинг туб манфаатларига мувофиқ келади.

Совет Иттифоқи ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаш сиёсатини изчиллик билан ҳимоя қилиб келди ва бундан буён ҳам ҳимоя қилади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси **халқаро муносабатлар соҳасида қуйидаги вазифаларни** қўяди:

— бошқа социалистик мамлакатлар билан, тинчликсевар давлатлар ва халқлар билан бирликда жаҳон урушининг олдини олиш учун ва жамият ҳаётидан урушни батамом чиқариб ташлаш имкониятини берадиган шароитларни вужудга келтириш учун барча воситалардан фойдаланиш;

— соғлом халқаро муносабатлар ўрнатиш йўлини тутиш, бир-бирига қарши турган барча ҳарбий блокларнинг тарқатиб юборилишига эришиш, «совуқ уруш»ни, халқлар ўртасида адоват ҳамда душманликни пропаганда қилишни тўхтатиш, бошқа мамлакатларнинг территориясида қурилган барча чет эл ҳаво, денгиз, ракета ва бошқа ҳарбий базаларни тугатиш;

— қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига ва батамом қуролсизланишга эришиш;

— миллий мустақилликка эришиш ва уни мустаҳкамлаш учун курашаётган Осиё, Африка, Латин Америкаси давлатлари билан тинчликни сақлашга ҳаракат қилаётган барча халқлар ва давлатлар билан қардошларча дўстлик ва яқиндан ҳамкорлик қилиш муносабатларини мустаҳкамлаш;

— тинчликни таъминлаш мақсадида барча капиталистик мамлакатлар билан, шу жумладан, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Франция, Германия Федератив Республикаси, Япония, Италия ва бошқа мамлакатлар билан муносабатларни яхшилаш ва ривожлантиришга қаратилган актив изчил сиёсат олиб бориш;

— халқаро ишчилар ҳаракатининг империалистик уруш сиёсатига қарши чиқаётган барча отрядлари ва ташкилотларининг жанговар бирдамлигини мустаҳкамлашга бутун чоралар билан ёрдам бериш;

— урушга қарши курашаётган барча кучларни жипслаштиришга қаратилган изчил йўл тутиш. Урушнинг олдини олишга интилаётган барча ташкилотлар ва партияларни, тинчликни ва мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни нормаллаштиришни ёқлаб чиқаётган бетарафлик ва пацифистик ҳаракатларни, буржуа доираларини Совет Иттифоқи тушунади ва қўллаб-қувватлайди;

— савдо, маданий алоқа, фан ва техника соҳасида халқаро ҳамкорликни ривожлантириш йўлини тутиш;

— тинчликни бузишга интилаётган агрессив доираларга нисбатан жуда ҳушёр туриш, ҳарбий авантюраларни бошлаб берувчиларни ўз вақтида фош қилиш, социалистик Ватанимизнинг, бутун социалистик лагернинг хавфсизлиги ва дахлсизлигини таъминлаш учун барча зарур чораларни кўриш.

КПСС ва бутун совет халқи ҳамма ва ҳар қандай босқинчилик урушларига қарши, шу жумладан, капиталистик давлатлар ўртасидаги урушларга қарши, халқнинг озодлик ҳаракатларини бўғишга қаратилган маҳаллий урушларга қарши бундан буён ҳам кураш олиб боради ҳамда эзилган халқларнинг муқаддас курашини, уларнинг империализмга қарши олиб бораётган адолатли озодлик урушларини қўллаб-қувватлашни ўз бурчи деб ҳисоблайди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси тинчлик ва халқлар дўстлиги байроғини баланд кўтариб боради.

ИККИНЧИ ҚИСМ

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг коммунистик жамият қуриш соҳасидаги вазифалари

КОММУНИЗМ—БУТУН ИНСОНИЯТНИНГ ПОРЛОҚ ИСТИҚБОЛИ

Коммунистик жамият қуриш совет халқининг бевосита амалий вазифаси бўлиб қолди. Социализмнинг тобора коммунизмга ўсиб ўтиши объектив қонуниятдир; бу ўсиб ўтиш совет социалистик жамиятининг бундан илгариги бутун тараққиёти давомида тайёрланди.

Коммунизм нима?

Коммунизм — ишлаб чиқариш воситалари бир бутун умумхалқ мулки бўлган жамиятнинг барча аъзолари социал жиҳатдан батамом тенг бўлган синфсиз ижтимоий жамият бўлиб, бу жамиятда одамларнинг ҳар томонлама камолатга етиб бориши билан бирга доимо тараққий қила борувчи фан ва техника асосида ишлаб чиқариш кучлари ҳам ўсиб боради, ижтимоий бойликнинг барча манбалари тўлиб-тошиб туради ва «ҳар кимдан қобилиятига яраша, ҳар кимга эҳтиёжига яраша» деган буюк принцип амалга ошади. Коммунизм — эркин ва онгли меҳнаткашларнинг юксак даражада уюшган жамиятидир, бу жамиятда ижтимоий ўз-ўзини бошқариш қарор топади, жамият бахт-саодати йўлида меҳнат қилиш ҳамма учун биринчи ҳаётий эҳтиёж, англанган зарурат бўлиб қолади, ҳар бир кишининг қобилияти унинг халққа энг кўп фойда келтиришини кўзлаб ишга солинади.

Юксак коммунистик онг, меҳнатсеварлик ва интизом, жамият манфаатларига садоқат — коммунистик жамият кишисига хос фазилатлардир.

Коммунизм фан-техниканинг тез тараққиёти асосида ижтимоий ишлаб чиқаришнинг тўхтовсиз ўса боришини ва меҳнат унумдорлигининг юқори бўлишини таъминлайди, кишини энг мукаммал ва қудратли техника билан қуроллантиради, кишиларнинг табиат устидан ҳукмронлигини ғоят баланд даражага кўтаради, табиатнинг стихия кучларини тобора кўпроқ ва тўлароқ бошқаришига имкон беради. Бутун ижтимоий хўжаликни планли суратда уюштиришнинг юқори босқичига эришилади, жамият аъзоларининг ўса бораётган эҳтиёжларини қондириш учун моддий бойликлардан ва меҳнат ресурсларидан энг самарали ва оқилона фойдаланиш таъминланади.

Коммунизм даврида синфлар, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги социал-иқтисодий ва маданий-маиший тафовутлар батамом йўқ бўлиб кетади; ишлаб чиқариш кучларининг ривожланиш даражаси ва меҳнатнинг характери жиҳатдан, ишлаб чиқариш муносабатларининг формалари, маиший шароитлар, аҳолининг фаровонлиги даражаси жиҳатидан қишлоқ шаҳар даражасигача кўтарилади. Коммунизм ғалаба қилгач кишиларнинг ишлаб чиқариш фаолиятида ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат узвий суратда бирлашиб кетади. Интеллигенция алоҳида социал қатлам бўлмай қолади, чунки жисмоний меҳнат ходимлари ўз моддий-техника савияси жиҳатидан ақлий меҳнат кишилари даражасигача кўтарилади.

Шундай қилиб, коммунизм жамиятнинг синфларга ва социал қатламларга бўлинишига барҳам беради, ваҳоланки инсониятнинг ибтидоий даврдан ташқари бутун тарихи синфий жамият тарихи бўлиб, бу жамиятнинг қарама-қарши синфларга бўлиниши кишининг киши эксплуатация қилишига, миллатлар ва давлатлар ўртасида синфий кураш ва антагонизмга олиб келган эди.

Коммунизм даврида барча кишилар жамиятда тенг мавқега эга бўладилар, ишлаб чиқариш воситаларига бир хил муносабатда бўладилар, меҳнат ва тақсимот шароитлари тенг бўлади ҳамда жамоат ишларини бошқаришда актив қатнашадилар. Ижтимоий манфаатлар билан шахсий манфаатларнинг бирлиги асосида шахс билан жамият ўртасида уйғун муносабатлар қарор топади. Кишиларнинг талаблари, улар нақадар хилма-хил бўлмасин, ҳар томонлама камолат топган кишининг соғлом, оқилона эҳтиёжларини ифодалайди.

Жамиятнинг узлуксиз ривожлана боришини таъминлаш, жамиятнинг ҳар бир аъзосига унинг ўсаётган эҳтиёжларига, индивидуал талаблари ва дидига мувофиқ моддий ва маданий неъматлар етказиб бериш — коммунистик ишлаб чиқаришнинг мақсади. Кишиларнинг талаблари ижтимоий фондлар ҳисобидан қондирилади. Шахсий истеъмол буюмлари ҳар бир жамият аъзосининг тўла эгалиги ва ихтиёрига ўтади.

Юксак даражада уюштирилган ишлаб чиқаришга ва тараққий топган техникага асосланган коммунистик жамият меҳнатнинг характерини ўзгартиради, лекин жамият аъзоларини меҳнатдан озод қилмайди. У асло бебошлар, иш ёқмаслар ва бекорчилар жамияти бўлмайди. Ҳар бир киши ижтимоий меҳнатда қатнашиб, жамиятнинг моддий ва маънавий бойликларининг муттасил кўпайиб боришини таъминлайди. Меҳнатнинг характери ўзгарганлиги, жамиятнинг техника билан қуролланиш даражаси ўсганлиги, онг юксак даражага кўтарилганлиги туфайли барча жамият аъзоларида жамиятнинг бахт-саодати учун ихтиёрий ва ўз майли билан меҳнат қилиш ички эҳтиёжи кучаяди.

Коммунистик ишлаб чиқариш мажбурий йўл билан эмас, балки ижтимоий бурчни англаш асосида таъминланадиган, коммунистик жамиятнинг бутун уклади белгилаб берадиган юксак уюшқоқлик, пухталикни ва интизомни талаб қилади, меҳнат ва интизом кишига малол келмайди, меҳнат фаолияти фақат тирикчилик воситаси бўлмасдан, чинакам ижодга, шодлик манбаига айланади.

Коммунизм ижтимоий ҳаёт тузилишининг олий формасидир. Ҳамма ишлаб чиқариш ячейкалари, ўз-ўзини идора қилувчи ҳамма уюшмалар планли равишда тузилган умумий хўжаликда, ижтимоий меҳнатнинг ягона ритмида гармоник тарзда боғланади.

Коммунизм даврида миллатлар иқтисодий-сиёсий ва маънавий манфаатларнинг тўла бирлиги, қардошларча дўстлик ва ҳамкорлик асосида тобора ҳар томонлама яқинлашиб боради.

Коммунизм — озод кишининг истеъдод ва талантлари, энг яхши ахлоқий хислатлари равнақ топадиган ва тўла намоён бўладиган тузумдир. Оилавий муносабатлар моддий ғаразлардан батамом тозаланади ва бутунлай бир-бирига муҳаббат ва дўстлик ҳислари асосига қурилади.

Партия коммунистик жамият қуришнинг асосий вазифаларини белгилар экан, В. И. Лениннинг: **«Коммунизм — Совет ҳокимияти плюс бутун мамлакатни электрлаштиришдир»**, деган доҳиёна формуласига амал қилади.

Илмий коммунизм партияси бўлган КПСС зарур тараққиёт босқичларидан сакраб ўтиш, шунингдек эришилган даражада тўхтаб қолиш, олға қараб ҳаракатни тўхтатиб туриш мумкин эмаслигига амал қилиб, моддий ва маънавий шарт-шароитлар тайёрланиб ва етилиб борган сари коммунистик жамият қуриш вазифаларини илгари суриб ва ҳал этиб боради. Коммунизм қуриш вазифаларини ҳал этиш изчил босқичлар билан амалга оширилади.

Совет Иттифоқи **яқин ўн йилда** (1961-1970 йилларда) коммунизмнинг моддий-техника базасини ярата бориб, аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича капитализмнинг энг кучли ва бой давлати бўлган АҚШдан ўтиб кетади; меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ва маданий-техника савияси анча кўтарилади, ҳамма моддий жиҳатдан етарли таъминланади; барча колхоз ва совхозлар юқори унумли ва юқори даромадли хўжаликларга айланади; совет кишиларининг қулай уй-жойларга эҳтиёжи асосан таъминланади, оғир жисмоний меҳнат йўқолади; СССР иш куни энг қисқа бўлган мамлакатга айланади.

Иккинчи ўн йилликда (1971-1980 йилларда) коммунизмнинг моддий-техника базаси яратилади, барча аҳоли моддий ва маънавий неъматлар билан мўл-кўл таъминланади; совет жамияти эҳтиёжга яраша тақсимлаш принципини амалга оширишгача келиб етади, аста-секин бир бутун умумхалқ мулкига ўтилади. Шундай қилиб, **СССРда асосан коммунистик жамият қурилади.** Коммунистик жамият қуриш шундан кейинги даврда батамом тугалланади.

Коммунизмнинг улуғвор биноси совет халқининг — ишчилар синфи, деҳқонлар, интеллигенциянинг зўр меҳнати билан барпо қилинади. Уларнинг меҳнати қанча муваффақиятли бўлса, улуғ мақсадни — коммунистик жамият қуришни амалга ошириш шунча яқинроқ бўлади.

I. КПССНИНГ ИҚТИСОДИЙ ҚУРИЛИШ, КОММУНИЗМНИНГ МОДДИЙ-ТЕХНИКА БАЗАСИНИ ЯРАТИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Партия ва совет халқининг асосий иқтисодий вазифаси икки ўн йиллик мобайнида **коммунизмнинг моддий-техника базасини** вужудга келтиришдан иборат. Бунинг маъноси: мамлакатни тўла электрлаштириш ва шу асосда саноат ва қишлоқ хўжалигида ижтимоий ишлаб чиқариш техникаси, технологияси ва ташкилотини такомиллаштириш; ишлаб чиқариш процессларини комплекс механизациялаш, уларни тобора тўлароқ автоматлаштириш; халқ хўжалигида кимёни кенг татбиқ этиш; ишлаб чиқаришнинг янги, иқтисодий жиҳатдан самарали соҳаларини, энергия ва материалларнинг янги хилларини ҳар томонлама ривожлантириш; табиат ресурсларидан ҳар томонлама ва рационал фойдаланиш; фанни ишлаб чиқариш билан узвий равишда боғлаш ва илмий-техника тараққиёти суръатларини жадаллаштириш; меҳнаткашларнинг юқори маданий-техника савияси; меҳнат унумдорлиги жиҳатидан энг ривожланган капиталистик мамлакатлардан анча устунлик демакдирки, бу — коммунистик тузум ғалабасининг муҳим шартидир.

Натижада СССР ўз қудрати жиҳатидан мисли кўрилмаган ишлаб чиқарувчи кучларга эга бўлади, энг ривожланган мамлакатларнинг техника даражасидан ўтиб кетади ва аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича дунёда биринчи ўринни эгаллайди. Бу, социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини тобора коммунистик муносабатларга айлантира боришнинг, саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг асоси бўлиб хизмат қиладики, натижада жамият ва унинг барча гражданларининг эҳтиёжларини мўл-кўл таъминлаш имконияти туғилади.

Капитализмдан фарқли ўлароқ, планли социалистик хўжалик системаси техника тараққиётини тезлаштиришни ва меҳнатга лаёқатли барча аҳолининг иш билан тўла таъминланишини қўшиб олиб боради. Автоматлаштириш ва комплекс механизациялаш социалистик меҳнатнинг тобора коммунистик меҳнатга ўсиб ўтиши учун моддий асос бўлиб хизмат қилади. Техника тараққиёти ишлаб чиқариш маданиятига, барча ходимларни махсус ва умумий таълим бериб тайёрлашга талабни анча оширади. Янги техниканинг ривожланишидан совет кишисининг меҳнат шароитини тубдан яхшилаш ва енгиллаштириш, иш кунини қисқартириш ва туриш-турмуш шароитини яхшилаш, оғир жисмоний меҳнатни, сўнгра эса ҳар қандай малакасиз меҳнатни йўқотиш учун фойдаланилади.

Моддий-техника базаси жамиятнинг коммунизм тўла ғалабаси сари ривожланиши билан бир қаторда узлуксиз ривожланиб ва такомиллашиб боради. Фан ва техниканинг ривожланиш даражаси, ишлаб чиқариш процессларини механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси доимо ўсиб боради.

Коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш жуда кўп капитал маблағлар сарфлашни талаб қилади. Вазифа бу маблағлардан энг оқилона ва тежаб-тергаб, ғоят самарали суратда **ва вақтдан ютган ҳолда фойдаланишдан иборатдир.**

1. Саноатнинг ривожланиши, унинг коммунизм ишлаб чиқарувчи кучларини яратишдаги роли

Коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш, СССР саноатини техника жиҳатидан дунёнинг энг мукаммал ва қудратли саноатига айлантириш вазифаси оғир саноатни янада ривожлантиришни талаб қилади. Шу асосда халқ хўжалигининг бошқа барча тармоқлари: қишлоқ хўжалиги, истеъмол буюмлари ишлаб чиқарувчи саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, шунингдек кишиларнинг маиший эҳтиёжларига бевосита хизмат қилувчи тармоқлар: савдо, умумий овқатланиш, соғлиқни сақлаш, уй-жой ва коммунал хўжалик тармоқлари техника жиҳатидан қайта қуроллантирилади.

Совет Иттифоқида биринчи даражали оғир индустрия — техника тараққиётининг ва мамлакат иқтисодий қудратининг асоси яратилди. КПСС ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланиши ва мамлакатнинг мудофаа қобилиятини таъминловчи оғир индустрияни ўстириш тўғрисида бундан буён ҳам тинмай ғамхўрлик қилади. Совет Иттифоқи тараққиётининг янги даврида оғир саноат техника тараққиёти асосида халқнинг эҳтиёжларини тобора тўлароқ қондириш мақсадида истеъмол буюмлари ишлаб чиқарувчи халқ хўжалик тармоқларининг ўсишини таъминлайдиган даражада ўсмоғи лозим.

Шундай қилиб, оғир саноатнинг асосий вазифаси мамлакат мудофаасининг эҳтиёжларини тўла қондиришдан, кишиларнинг, совет жамиятининг ҳаётий эҳтиёжларини яхшироқ ва тўлароқ қондиришдан иборат.

КПСС шунга асосланиб **саноат маҳсулоти ҳажмини:**

яқин 10 йил мобайнида — тахминан икки ярим ҳисса ошириш ва АҚШ саноат ишлаб чиқаришининг ҳозирги даражасидан ўзиб кетиш;

20 йил мобайнида — камида олти ҳисса кўпайтириш ва АҚШ саноат ишлаб чиқаришининг ҳозирги умумий ҳажмини анча орқада қолдириб кетишни мўлжаллайди.

Бунинг учун саноатда **меҳнат унумдорлигини** 10 йил мобайнида икки ярим ҳиссадан кўпроқ, 20 йил мобайнида эса тўрт-тўрт ярим ҳисса ошириш лозим. 20 йилдан сўнг совет саноатида меҳнат унумдорлиги АҚШдаги меҳнат унумдорлигининг ҳозирги даражасидан тахминан икки ҳисса, соатлаб ишлаб чиқариш бўйича эса, СССРда иш кунининг қисқартирилиши муносабати билан, анча кўпроқ ошиб кетади.

Саноатнинг бундай интенсив ривожланиши унинг **структурасида** катта прогрессив силжишларни талаб қилади. Энг кўп техника тараққиётини таъминловчи янги тармоқларнинг роли айниқса ошади. Ёқилғи ва энергетиканинг, хом ашё ва материалларнинг камроқ самарали хиллари уларнинг юқори самарали хиллари томонидан сиқиб чиқарилади, шу билан бирга улардан комплекс фойдаланиш кескин суратда ошади. Синтетик материалларнинг, янги хоссаларга эга бўлган металлар ва қуймаларнинг салмоғи анча ошади. Машиналар, приборлар ва аппаратураларнинг автоматика ва электрон техника билан боғлиқ бўлган янги типлари тез ва кенг жорий қилинади.

Коммунистик жамият экономикасини қуришнинг асоси бўлган электрлаштириш халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда, барча ҳозирги замон техника тараққиётини таъминлашда етакчи роль ўйнайди. Шунинг учун **электроэнергия** ишлаб чиқариш суръатларининг устунлигини таъминлаш зарур. Мамлакатни электрлаштириш плани: яқин ўн йилликда саноатда меҳнатнинг электр билан қуролланишини қарийб уч ҳисса кўпайтиришни; арзон электроэнергия базасида кўп электр қуввати сарф қилинадиган ишлаб чиқаришларни кенг ривожлантиришни; транспортда, қишлоқ хўжалигида, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг турмушида электрлаштиришни ёппасига жорий қилишни назарда тутади. Иккинчи ўн йилликда бутун мамлакатни электрлаштириш асосан тугалланади.

Йиллик электроэнергия ишлаб чиқариш ўн йилликнинг охирига келиб 900-1000 миллиард киловатт-соатгача, иккинчи ўн йилликнинг охирига келиб 2700-3000 миллиард киловатт-соатгача етказилиши лозим. Бунинг учун йигирма йил мобайнида электр станциялари қувватини шунга мувофиқ ҳолда ошириш, мамлакатнинг барча районларида юз минг километрлаб юқори вольтли магистрал ва тақсимловчи шохобчалар қуриш талаб қилинади. СССРнинг электроэнергияни шарқий районлардан мамлакатнинг Европа қисмига юборишга имкон берадиган ва бошқа социалистик мамлакатларнинг энергетика системаси билан боғланган, етарли даражада қувват резервларига эга бўлган ягона энергетика системаси вужудга келтирилади.

Атом энергияси ишлаб чиқариш арзонлаша борган сари атом электростанциялари қуриш, айниқса бошқа энергия манбалари камчил бўлган районларда авж олдирилади. Тинчлик мақсадлари билан халқ хўжалигида, медицинада, фанда атом энергиясидан фойдаланиш кенгайтирилади.

Ҳозирги замон саноатининг асосини ташкил қилувчи **металл ва ёқилғи** ишлаб чиқаришни бундан буён ҳам тез кўпайтириш, аввалгидек, энг муҳим халқ хўжалик планларидан бири бўлиб қолади. 20 йил мобайнида қора металлургия йилига тахминан 250 миллион тонна пўлат қуйишга имкон берадиган даражага эришади. Пўлат ишлаб чиқариш халқ хўжалигининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини ўша вақтга бориб техника тараққиёти эришган даражага мувофиқ суратда тўла таъминлаши лозим. Енгил, рангли ва нодир металлар ишлаб чиқариш айниқса тезлашади, алюминий чиқариш анча кўпаяди ва унинг электрлаштиришда, машинасозликда, қурилишда ва рўзғорда ишлатилиши кўпаяди. Нефть ва газни кўплаб чиқариш йўли изчиллик билан амалга оширилиб, улардан кимё саноати учун хом ашё сифатида фойдаланиш ўса боради. Нефть чиқариш халқ хўжалигининг барча эҳтиёжларини тўла қондирмоғи лозим.

Энг катта вазифалардан бири — кимё саноатини ҳар томонлама ривожлантириш, халқ хўжалигининг барча тармоқларида ҳозирги замон кимёсининг ютуқларидан тўла **фойдаланиш, халқ бойлигини ошириш имконини, ишлаб чи**қариш воситалари ва халқ истеъмол буюмларининг **энг янги** мукаммал ва арзон хилларини чиқариш имконини ғоят даражада кенгайтирадиган ютуқлардан тўла фойдаланишдан иборат. Металл, ёғоч, бошқа қурилиш материаллари тежамли, қулай ва енгил синтетик материаллар билан тобора кўпроқ алмаштириб борилади. Минерал ўғитлар ва ўсимликларни сақлашнинг кимёвий воситаларини ишлаб чиқариш кескин даражада ўсади.

Бутун халқ хўжалигини техника жиҳатидан қайта қуроллантиришда **машинасозликни** ривожлантириш, автоматик линиялар ва машиналар, автоматика, телемеханика ва электроника воситалари, аниқ приборлар ишлаб чиқаришни бутун чоралар билан жадаллаштириш биринчи даражали аҳамиятга эга. Юқори техника хоссаларини таъминлаб, хом ашё ва энергия сарфларини қисқартиришга, унумдорликни оширишга олиб келадиган машиналарни конструкциялаш тез суръатлар билан ривожлантирилади. Халқ хўжалигининг ҳозирги замон машиналари, станоклари ва аппаратураларининг барча хилларига бўлган эҳтиёжи тўла қондирилиши лозим.

Машинасозликни ривожлантириш асосида биринчи ўн йилликда саноатда, қишлоқ хўжалигида, қурилишда, транспортда, юк ортиш-тушириш ишларида, коммунал хўжаликда **комплекс механизациялаш** амалга оширилади. Комплекс механизациялаш натижасида асосий операцияларда ҳам, ёрдамчи операцияларда ҳам қўл меҳнати тугатилади.

Йигирма йил мобайнида ишлаб чиқаришни комплекс **автоматлаштириш** оммавий миқёсда амалга оширилиб, цехлар ва корхоналар кенг миқёсда автоматларга ўтади. Автоматик бошқаришнинг ғоят мукаммал системаларини жорий қилиш тезлашади. Ишлаб чиқаришда, илмий тадқиқот ишларида, проект-конструкторлик практикасида, план расчётларида, учёт, статистика ва бошқариш соҳасида кибернетика, электрон ҳисобловчи ва бошқарувчи аппаратлардан кенг кўламда фойдаланишни ташкил этмоқ керак.

Капитал қурилишнинг жуда кенг кўламда бўлиши **қурилиш индустриясини** тез суръатлар билан ривожлантириш ва техника жиҳатидан такомиллаштиришни, ишлаб чиқариш ҳажмини анча кенгайтиришни, қурилиш материалларининг сифатини оширишни ва уларни арзонлаштиришни, қурилиш ишларини изчиллик билан индустриялаштириб бориш ва йиғма конструкцияларни жорий этиш йўли билан бу ишларнинг муддатини максимал даражада қисқартиш ва қийматини пасайтиришни талаб қилади.

КПСС **халқ истеъмол буюмлари** ишлаб чиқаришнинг тез суръатлар билан ўсишини таъминлаш учун ҳаракат қилади. Саноатнинг ўсиб бораётган ресурсларидан совет кишиларининг эҳтиёжларини ҳар томонлама қондириш, аҳолига маданий ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ва муассасаларини қуриш ва жиҳозлар билан таъминлаш учун тобора кўпроқ фойдаланмоқ лозим. Енгил ва озиқ-овқат индустриясининг барча тармоқларини тез суръатлар билан ривожлантириш билан бир қаторда, оғир саноат корхоналари маҳсулотларида халқ истеъмол буюмларининг салмоғи ошади. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш учун электроэнергиядан ва газдан тобора кенг миқёсда фойдаланилади.

Халқ хўжалигининг ўсиши **транспортнинг ҳамма хилларини** тез ривожлантиришни талаб қилади. Транспорт соҳасидаги энг муҳим вазифалар: транспорт йўл қурилишини кенгайтириш ҳамда халқ хўжалигининг ва аҳолининг юк ташишнинг ҳамма хилларига бўлган эҳтиёжини тўла қондиришни таъминлашдан; темир йўл транспортини ва транспортнинг бошқа хилларини техника билан янада қайта қуроллантириб боришдан; темир йўлларда, денгиз ва дарё йўлларида тезликни анча оширишдан; ягона транспорт шохобчасининг таркибий қисмлари бўлган транспортнинг барча хилларини бир-бирига мувофиқ ҳолда ривожлантиришдан иборат. Трубопровод транспортининг салмоғи ошади.

Ягона чуқур сув системаси СССРнинг Европа қисмидаги асосий ички сув йўлларини бир-бири билан қўшади.

Бутун мамлакатда қулай йўлларнинг кенг шохобчалари вужудга келтирилади. Мамлакатнинг автомобиль парки юк ва пассажир ташиш эҳтиёжларининг тўла қондирилишини таъминлайдиган миқдорда ўсади, автомобилларни прокатга бериш станциялари кенг ёйилади. Авиация транспорти пассажирлар ташишнинг оммавий хилига айланади, мамлакатнинг барча районларини ўз ичига олади.

Аввало, ҳаво транспорти соҳасида, шунингдек космик фазони ўзлаштириш учун энг янги **реактив** техника яна ҳам тезроқ ривожлантирилади.

Барча **алоқа** воситалари (почта, радио, телевидение, телефон ва телеграф) яна ҳам ривожланади. Мамлакатнинг барча районлари яхши ва пухта телефон, радио алоқасига эга бўлади ва ўзаро боғланган телевизион станциялар шохобчалари билан қопланади.

Коммунизм қуришни кенг авж олдириш саноатни тобора рационалроқ **жойлаштириб боришни** талаб қилади, бу эса ижтимоий меҳнатни тежашни, районларни комплекс ривожлантиришни ва уларнинг хўжалигини ихтисослаштиришни таъминлайди, аҳолининг катта шаҳарларда ҳаддан ташқари йиғилиб қолишига хотима беради, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги муҳим тафовутларни бартараф қилишга, мамлакат районларининг иқтисодий тараққиёти даражасини янада бараварлаб боришга имкон беради.

Вақтдан ютиш мақсадида, биринчи навбатда, тез ўзлаштириб олиш мумкин бўлган ва халқ хўжалигига энг кўп фойда келтирадиган табиий ресурслардан фойдаланилади.

Беҳисоб табиий бойликларга, хом ашё ва энергетика манбаларига эга бўлган **Уралнинг шарқидаги** районларда саноат кенг кўламда ривожлантирилади.

(Давоми учинчи бетда)

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ

ПРОГРАММАСИ

(Боши биринчи ва иккинчи бетларда)

Яқин 20 йил мобайнида: Сибирь ва Қозоғистонда — арзон кўмир конлари асосида ҳамда Ангара ва Енисей гидроэнерго ресурсларини ўзлаштириш йўли билан янги энергетика базалари яратилиши, бу ерларда кўп энергия талаб қиладиган йирик ишлаб чиқариш марказлари ташкил қилиниши, Сибирда мамлакатнинг учинчи металлургия базаси қурилишининг тугалланиши, руда ва кўмир конларининг янги бойликлари ўзлаштирилиши, бир қатор янги машинасозлик марказлари қурилиши; Поволжье, Урал, Шимолий Кавказ ва Ўрта Осиё районларида — энергетика, нефть, газ ва кимё саноати тез суръатлар билан ривожлантирилиши, руда конлари ўзлаштирилиши таъминланмоғи лозим. Совет кишиси Шимолдаги баъзи бир дарёлар оқимини ўзгартиш ва кучли гидроресурслардан қурғоқ районларни суғориш ва уларга сув чиқариш учун фойдаланиш мақсадида уларнинг сувини тартибга солишдан иборат дадил планларини амалга ошира олади.

Мамлакат аҳолисининг асосий қисми тўпланган ва саноат ишлаб чиқаришини кенгайтириш учун катта имкониятлар мавжуд бўлган СССР Европа қисми районларининг экономикаси яна анча ривожлантирилади.

Илмий-техника тараққиётини максимал даражада тезлаштириш — янги техника воситаларини лойиҳалаш ва уларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш муддатларини қисқартиш кун сайин кураш олиб боришни талаб қиладиган **энг муҳим умумхалқ вазифасидир.** Такомиллашган янги техникани яратиш ва қўллаш ишида халқ хўжалик кенгашлари, корхоналар, жамоат ташкилотлари, олимлар, инженерлар, конструкторлар, ишчилар, колхозчиларнинг ташаббусини ҳар томонлама ривожлантириш зарур. Янги техника ишлаб чиқаришни ва ундан усталик билан фойдаланишни ўзлаштириб олаётган корхоналар, цехлар, бригадалар ва меҳнат новаторларининг оммавий ихтирочилигини ва рационализаторлигини моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш биринчи даражали аҳамиятга эга.

Партия **фаннинг** коммунистик жамият қуришдаги **ролини янада кучайтиришга,** ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришда янги имкониятлар очиб берувчи тадқиқотларни рағбатлантиришга, энг янги илмий техника ютуқларини тездан практикада қўллашга, эксперименталь ишларни, жумладан бевосита ишлаб чиқаришдаги эксперименталь ишларни қатъиян кучайтиришга, илмий-техника информациясини намунали йўлга қўйишга, ватанимиздаги ва чет эллардаги илғор тажрибани ўрганиш ва ёйишнинг бутун системасига ҳамма чоралар билан ёрдам қилади. Фан тўла маънода бевосита ишлаб чиқарувчи кучга айланади.

Ишлаб чиқаришнинг барча тармоқлари ва хиллари **технологиясини** доимо **такомиллаштириб бориш** — саноатни ривожлантиришнинг зарур шартидир. Техника тараққиёти одам учун ортиқча қийинчилик туғдирмасдан, ишлаб чиқариш процессларини анча интенсивлаштириш ва тезлаштиришга, бу процессларнинг юқори даражада аниқ бўлишига, кўплаб ишлаб чиқариладиган саноат маҳсулотларини стандартлаштиришга, потокли, конвейерли ишлаб чиқаришни максимал жорий қилишга имкон беради. Механик ишлов бериш кимёвий методлар билан, электроэнергиядан, электрокимёдан, электротермиядан ва ҳоказолардан технологик фойдаланиш билан тўлдирилади ва зарур ҳолларда шулар билан алмаштирилади; ишлаб чиқариш технологиясида радиоэлектроника, ярим ўтказгичлар, ултраговуш тобора кўпроқ ўрин эгаллайди. Янги, техника жиҳатидан мукаммал корхоналар қуриш мавжуд корхоналарни реконструкция қилиш, уларнинг ускуналарини янгилаш ва модернизация қилиш билан қўшиб олиб борилмоғи лозим.

Корхоналарни ихтисослаштириш ва кооперативлаштиришни ривожлантириш — техника тараққиётининг ҳамда ижтимоий меҳнатни рационал ташкил қилишнинг энг муҳим шартларидан биридир. Бир хил типдаги маҳсулотларни ишлаб чиқариш асосан йирик ихтисослаштирилган корхоналарга тўпланмоғи лозим.

Янги техника ва иш кунининг қисқартирилиши **меҳнатни ташкил қилишнинг** яна **юқорироқ босқичига** ўтишни талаб қилади. Техника тараққиёти ва ишлаб чиқаришни яхшироқ уюштиришдан ҳар бир корхонада меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот таннархини камайтириш учун тўла фойдаланмоқ лозим. Бу: меҳнат унумдорлигининг унга тўланадиган ҳаққа нисбатан анча юқори суръатлар билан ўсишини, меҳнатни нормалашни такомиллаштиришни, иш вақтининг нобуд бўлишига йўл қўймасликни, ишлаб чиқаришнинг ҳамма звеносида хўжалик ҳисобини жорий қилишни талаб этади.

Техника тараққиёти муносабати билан саноат ходимларининг ва бошқа халқ хўжалик тармоқларидаги ходимларнинг малакасини систематик суратда ошириб бориш жуда муҳим аҳамиятга эга бўлади. Механизациялаш ва автоматлаштириш процессида ишлаб чиқаришнинг у ёки бу участкаларида бўшаб қоладиган ва бошқа ишларга ўтадиган меҳнаткашларни планли равишда тайёрлаш, қайта ўқитиш ва улардан рационал фойдаланиш лозим.

Ҳозир мавжуд бўлган корхоналар такомиллашиб ва ривожланиб, коммунистик жамият корхоналарига айлана боради. Бу процесснинг характерли белгилари қуйидагилар бўлади: ишлаб чиқариш процессларини тобора тўла автоматлаштириш ҳамда бошқариш ва контроль соҳасига автоматикани жорий қилиш билан боғлиқ бўлган янги техника, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва ишлаб чиқариш маданиятнинг юқори даражаси; ишчиларнинг маданий-техника савиясининг ошиши, жисмоний меҳнатнинг ақлий меҳнат билан тобора кўпроқ қўшилиб бориши, корхона коллективи составида инженер-техник ходимлар салмоғининг кўпайиши; тажриба-тадқиқот ишларининг авж олиши ва корхоналарнинг илмий институтлар билан алоқасининг кучайиши; мусобақанинг ривожланиши ва фан ютуқлари ҳамда меҳнатни ташкил қилишнинг ва меҳнат унумдорлигининг энг яхши намуналарининг жорий қилиниши, меҳнаткашлар коллективларининг корхонани бошқаришда кенг иштирок этиши ва коммунистик меҳнат формаларининг ёйилиши.

2. Қишлоқ хўжалигининг ва қишлоқда ижтимоий муносабатларнинг ривожланиши

Қудратли саноат билан бир қаторда равнақ топаётган, ҳар томонлама ривожланган ва сермаҳсул қишлоқ хўжалигини вужудга келтириш — коммунизм қуришнинг зарур шартидир. Партия қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчи кучларининг кучли суратда юксалишини ташкил қилади, бундай юксалиш ўзаро мустаҳкам боғланган икки асосий вазифани: а) аҳоли учун юқори сифатли озиқ-овқат маҳсулотларининг ва саноат учун хом ашёнинг мўл-кўллигига эришиш, б) совет қишлоғининг коммунистик ижтимоий муносабатларга тобора ўтаборишини таъминлаш ва шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутни асосан тугатиш вазифаларини ҳал этишга имкон беради.

Қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг ва мамлакатнинг қишлоқ хўжалик маҳсулотларига ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондиришнинг асосий йўли — ҳар томонлама механизациялаш ва изчил **интенсивлаш:** фан ва илғор тажриба асосида барча колхоз ва совхозларда деҳқончилик ва чорвачиликнинг юксак маданиятига эришиш, барча экинлар ҳосилдорлигини кескин суратда ошириш ҳамда меҳнат ва маблағларни ҳар томонлама тежаган ҳолда ҳар бир гектар ердан олинадиган маҳсулотни кўпайтиришдир. Шу асосда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг жамият эҳтиёжларига мувофиқ ҳолда узлуксиз ўсиб боришига эришиш лозим. Қишлоқ хўжалиги техника билан қуролланиш ва ишлаб чиқаришни ташкил қилиш жиҳатидан саноат даражасига яқинлашади; қишлоқ хўжалигининг табиат стихиясига боғлиқлиги анча камаяди, сўнгра эса минимум даражага тушиб қолади.

Қўриқ ва бўз ерларнинг ўзлаштирилиши ҳамда янги йирик совхозларнинг тузилиши, МТСларнинг қайта ташкил этилиши ва ишлаб чиқариш қуролларининг колхозларга сотилиши, қишлоқ меҳнаткашлари моддий манфаатдорлигининг ошиши қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда муҳим босқич бўлди.

Қишлоқнинг коммунизм томон бундан кейинги ҳаракати социалистик хўжаликнинг ҳар иккала формасини — колхоз ва совхозларни ривожлантириш ва такомиллаштириш йўлидан боради.

Колхоз тузуми — совет социалистик жамиятининг ажралмас қисмидир. В. И. Ленин белгилаб берган, тарихан синалган, деҳқонларнинг хусусиятларига мос келадиган бу тузум деҳқонларнинг тобора коммунизмга ўта бориш йўлидир.

Колхоз формаси қишлоқда ҳозирги замон ишлаб чиқарувчи кучлари тараққиётининг даражаси ва эҳтиёжларига тўла жавоб беради, янги техникани ва фан ютуқларини самарали қўллашга, меҳнат ресурсларидан рационал фойдаланишга имкон беради. Колхоз деҳқонларнинг шахсий манфаатларини ижтимоий, умумхалқ манфаатлари билан, ишлаб чиқариш натижаларидан шахсий манфаатдорликни коллектив манфаатдорлик билан бирга қўшиб олиб боради, деҳқонларнинг меҳнат унумдорлигининг ўсиши асосида деҳқонлар даромадини ва фаровонлигини ошириш учун кенг имкониятлар очиб беради. Колхоз тузуми замиридаги имкониятлар ва афзалликлардан ҳар томонлама фойдаланиш лозим. Колхоз ўз тузилиши характери ҳамда тобора ривожланиб борадиган демократик асослари жиҳатидан шундай ижтимоий хўжалик формасидирки, у ишлаб чиқаришни колхозчилар оммасининг ўзи бошқаришини, уларнинг ижодий ташаббускорлигининг ривожланишини, колхозчиларни коммунизм руҳида тарбиялашни таъминлайди. Колхоз — деҳқонлар учун коммунизм мактабидир.

Колхоз тузумининг иқтисодий жиҳатдан равнақ топиши колхоз мулкининг умумхалқ мулки билан тобора яқинлашуви учун, кейинчалик эса умумхалқ мулки билан қўшилиб ягона коммунистик мулкка айланиши учун шароит яратиб беради.

Қишлоқда етакчи социалистик корхона бўлган **совхозлар** қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда тобора катта роль ўйнайди. Совхозлар колхозлар учун ижтимоий ишлаб чиқаришни олиб боришнинг илғор, илмий жиҳатдан асосланган, иқтисодий жиҳатдан қулай методларининг намунаси бўлмоғи, юксак меҳнат маданияти ва унумдорлигининг намунаси бўлмоғи лозим.

КПСС шунга асосланадики, **ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонларнинг бузилмас** иттифоқини янада мустаҳкамлаш СССРда коммунизм қуриш учун ҳал қилувчи сиёсий ва социал-иқтисодий аҳамиятга эгадир.

а) ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИНИ МЎЛ-КЎЛ ҚИЛИШ

Бутун аҳолининг ва халқ хўжалигининг қишлоқ хўжалик маҳсулотларига эҳтиёжларини тўла қондириш мақсадида, **қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг умумий ҳажмини** 10 йил мобайнида тахминан икки ярим марта ошириш, 20 йил мобайнида эса — уч ярим марта ошириш вазифаси қўйилади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ўсиши уларга бўлган эҳтиёжнинг ўсишидан олдинда бормоғи лозим. Совет Иттифоқи биринчи ўн йилликда аҳоли жон бошига асосий қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича Америка Қўшма Штатларидан ўзиб кетади.

Бутун қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг асосий звеноси, чорвачиликни тез ривожлантиришнинг базаси — **дон** етиштиришни жадал суръатлар билан юксалтиришдир. Дон экинларининг ялпи маҳсулоти йигирма йил мобайнида икки мартадан кўпроқ оширилади, уларнинг ҳосилдорлиги эса икки марта кўпайтирилади. Буғдой, маккажўхори, крупа ва дуккакли дон экинлари етиштириш анча оширилади.

Чорвачилик тез суръатлар билан ривожланади. Чорвачилик маҳсулотларининг ҳажми: гўшт биринчи ўн йиллик мобайнида тахминан уч марта, йигирма йил мобайнида — қарийб тўрт марта оширилади; сут ўн **йил** мобайнида икки мартадан кўпроқ, йигирма йил мобайнида эса қарийб уч марта кўпайтирилади. Чорвачилик маҳсулотлари етиштиришнинг белгиланган миқдорда ўсиши чорва моллар ва паррандалар сонини кўпайтириш, уларнинг наслини яхшилаш ва маҳсулдорлигини ошириш, аввало маккажўхори, қандлавлаги, хашаки дуккакли экинлар ва бошқа экинлар ҳисобидан мустаҳкам ем-хашак базаси вужудга келтириш билан таъминланади.

Қишлоқ хўжалигида **меҳнат унумдорлиги** ўн йил мобайнида камида икки ярим марта ошади, йигирма йил мобайнида эса беш-олти марта ошади. Қишлоқ хўжалик меҳнат унумдорлигининг саноат ишлаб чиқаришидагига қараганда тез суръатлар билан ўсиши — қишлоқ хўжалигининг саноатдан орқада қолганлигини тугатишга имкон беради ва уни коммунистик жамият хўжалигининг юксак даражада ривожланган тармоғига айлантиради.

Қишлоқ хўжалигини янада механизациялаш, **комплекс механизацияни** қўллаш ва автоматика воситаларидан фойдаланиш, техника иқтисодий кўрсаткичлари юқори бўлган ва ҳар бир зона шароитига мос келадиган машиналар системасини жорий қилиш қишлоқ хўжалик меҳнати унумдорлигини ошириш учун асос бўлади. Партия қишлоқ хўжалигини тез **электрлаштиришни** энг муҳим вазифалардан бири деб ҳисоблайди. Барча совхоз ва колхозлар ишлаб чиқариш ва маиший мақсадлар учун давлат энергетика системасидан, шунингдек қишлоқ электр станциялари қуриш йўли билан электроэнергия билан таъминланади.

Қишлоқ хўжалигини техника жиҳатидан қайта қуроллантириш меҳнатни ва ишлаб чиқаришни ташкил қилишнинг энг прогрессив форма ва методлари билан, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ходимларининг маданий-техника савиясини ҳар томонлама ошириш билан бирга қўшиб олиб борилмоғи лозим. Колхоз ва совхозларда янги техникани эгаллаб олган ва қишлоқ хўжалиги соҳасида махсус тайёргарлиги бўлган малакали ходимлар тобора кўпайиб боради.

Юқори, муттасил кўпайиб борадиган барқарор ҳосил олинишини таъминлаш, қишлоқ хўжалигини табиатнинг стихияли кучларининг зарарли таъсиридан, айниқса қурғоқчиликдан халос қилиш учун ҳамда ернинг ҳосилдорлигини кескин суратда ошириш мақсадида, шунингдек чорвачиликни тез юксалтириш учун қуйидагиларни амалга ошириш зарур:

— мамлакатнинг ҳамма районларида, маҳаллий шароитларга ва ҳар бир хўжаликнинг ихтисосига қараб **деҳқончилик ва чорвачиликнинг илмий жиҳатдан асосланган системаларини** — ердан энг самарали фойдаланишни ва тармоқларни иқтисодий жиҳатдан қулай суратда қўшиб олиб боришни экин майдонларининг энг яхши структурасини, кам ҳосилли ва аҳамияти кам экинларни юқори ҳосилли ва аҳамияти кўп экинлар билан алмаштиришни таъминловчи системаларни жорий қилиш; ҳар бир колхоз ва совхознинг амалда рационал алмашлаб экишни, барча экинларни фақат навли уруғлар билан экишни қўллаб, илғор агротехника методларини ўзлаштиришга эришиш; барча районларда мустаҳкам ем-хашак базаси яратиш, колхоз ва совхозларда илғор зоотехника ютуқларини ёйиш;

— қишлоқ хўжалигини табиий-иқтисодий зоналар ва районлар бўйича илмий асосда жойлаштиришни, уни чуқурроқ ва барқарорроқ қилиб **ихтисослаштиришни** таъминлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг қайси хили учун энг яхши шароит бўлса ва энг кам ҳаражат қилинишига эришилса, шу хил маҳсулотни етиштиришни устун даражада ўстириш;

— қишлоқ хўжалигини изчил ва ҳар томонлама **кимёлаштиришни** амалга ошириш — қишлоқ хўжалигининг минерал ўғитларга эҳтиёжини, бегона ўтларга, ўсимлик ва ҳайвонларнинг касалликлари ва зараркунандаларига қарши курашнинг кимёвий воситаларига эҳтиёжини тўла қондириш; ҳамма колхозларда маҳаллий ўғитлардан энг яхши фойдаланишни таъминлаш;

— ернинг маҳсулдорлигини ошириш учун биология фани ютуқларидан, айниқса борган сари кўпроқ аҳамият касб этаётган микробиологиядан кенг фойдаланиш;

— сувсиз районларда миллион гектарлаб янги ерларни суғориш ва уларга сув чиқариш ҳамда мавжуд **суғориладиган** деҳқончиликни юксалтириш учун **ирригация қурилишининг** кенг программасини бажариш; иҳота дарахтлари ўтказиш, сув омборлари қуриш, яйловларга сув чиқариш ва зах ерларда мелиорация ишларини бажариш; ерларнинг сув ва шамол эрозиясига қарши систематик кураш олиб бориш.

Партия **қишлоқ хўжалик фанини** ривожлантиришга ҳар томонлама ёрдам беради, олимларнинг ижодий ғайратларини қишлоқ хўжалигини юксалтиришнинг туб масалаларини ишлаб чиқишга қаратади, фан ютуқлари ва илғор ишлаб чиқариш тажрибасининг деҳқончилик ва чорвачиликда амалда қўлланилишига ва кенг ёйилишига эришади. Илмий муассасалар ва тажриба станциялари қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда муҳим звеноларга айланмоғи, олимлар ва мутахассислар эса қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бевосита ташкилотчилари бўлмоқлари лозим. Ҳар бир областда ёки зона бўйича бир типда бўлган областлар группасида ўзининг йирик хўжалиги, ҳозирги замон моддий-техника базаси бўлган ҳамда колхоз ва совхозлар учун муайян районнинг хусусиятларига мувофиқ келадиган тавсиялар ишлаб берадиган қишлоқ хўжалик илмий марказлари бўлиши лозим. Қишлоқ хўжалик илмий ва ўқув муассасалари асосан қишлоқ жойларида бўлиши, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши процесси билан бевосита боғланган бўлиши лозим, токи студентлар ўқисин ва ишласин, ишласин ва ўқисин.

б) КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР КОММУНИЗМ ЙЎЛИДА. ҚИШЛОҚДА ИЖТИМОИЙ МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЎЗГАРИШИ.

Колхоз ва совхозларнинг ишлаб чиқарувчи кучларининг тўхтовсиз ўсиши ва улардан энг яхши фойдаланилиши, ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва хўжаликни бошқариш методларини яхшилаш, меҳнат унумдорлигини тўхтовсиз юксалтириш ҳамда яхши меҳнат учун, энг яхши натижалар учун — энг юқори ҳақ, деган принципга қатъий риоя қилиш — колхоз ва совхозларни ривожлантиришнинг иқтисодий негизидир. Шу асосда колхоз ва совхозлар ўз ишлаб чиқариш муносабатлари, меҳнатнинг характери, меҳнаткашларнинг фаровонлиги ва маданий савияси жиҳатидан коммунистик типдаги корхоналар бўла боради. Социалистик давлатнинг колхозларга нисбатан тутган сиёсати умумхалқ манфаатларини колхоз ва колхозчиларнинг ўз меҳнатлари натижаларидан моддий манфаатдорликлари билан бирга қўшиб олиб боришга асосланади. Давлат колхоз тузумининг ишлаб чиқарувчи кучларининг ўсишига, барча колхозларнинг иқтисодий жиҳатдан юксалишига ёрдам қилади; айни замонда колхозчи деҳқонларнинг ҳам коммунистик жамият қуришдаги ҳиссаси ўсиб бормоғи керак.

Давлат колхозларнинг ҳозирги замон машина техникасига, химикатларга ва бошқа ишлаб чиқариш воситаларига эҳтиёжини тўла қондиради юз минглаб малакали янги кадрлар тайёрлаб беради, колхозларнинг ўзлари сарфлайдиган маблағлари кўпайиб бориши билан бир қаторда, қишлоқда капитал маблағ сарфлаш анча кенгаяди. Колхоз қишлоғига бериладиган саноат товарлари анча кўпаяди.

Колхоз ва колхозчиларнинг давлат билан тузилган шартнома мажбуриятларига қатъий риоя қилишлари уларнинг бутун халқ хўжалигини ривожлантиришда иштирок этишларининг бузилмас-принципидир.

Давлат харид қилиш системаси колхоз экономикасини ҳар томонлама юксалтириш асосида тайёрланаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг миқдорини оширишга ва сифатини яхшилашга қаратилиши лозим. Маҳсулот тайёрлашни планлаштиришни колхозларнинг ишлаб чиқариш хўжалик планлари билан мувофиқлаштириб олиб бориш керак, бу ишда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг манфаатларини, уни тўғри жойлаштириш ва ихтисослаштириш манфаатларини қатъий ҳисобга олмоқ керак.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш баҳолари ва ишлаб чиқариш воситаларини қишлоқ учун сотиш баҳолари соҳасидаги сиёсат саноатда ҳам, қишлоқ хўжалигида ҳам кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш ҳамда колхозларда зарур жамғармалар вужудга келтириш манфаатларини ҳисобга олмоғи лозим. Харид баҳоларининг даражаси колхозларни меҳнат унумдорлигини оширишга ва ишлаб чиқариш харажатларини камайтиришга ундамоғи лозим, чунки қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг кўпайиши ва унинг таннархининг камайиши колхозлар даромадини оширишнинг асосини ташкил қилади.

Даромадларни тақсимлаш вақтида **жамғариш билан истеъмол қилишни** тўғри мувофиқлаштириб олиб бориш колхозларнинг муваффақият билан ривожланиб боришининг шартидир. Колхозлар ўзларининг ишлаб чиқариш, страхование, маданий-маиший ижтимоий фондларини доим кенгайтира бормай туриб ривожлана олмайдилар. Айни замонда колхозчиларнинг жамоат хўжалигидан оладиган даромадларини кўпайтириш ва уларнинг турмуш даражасини меҳнат унумдорлигининг ўсишига мувофиқ суратда ошириш ҳар бир колхоз учун мажбурий қоида бўлмоғи лозим.

Колхозларда меҳнатни нормалаш ва меҳнатга ҳақ тўлаш методларини такомиллаштириш, энг яхши хўжалик натижаларига эришганлиги учун меҳнатга қўшимча ҳақ тўлашни ва моддий рағбатлантиришнинг бошқа формаларини қўллаш катта аҳамиятга эга. Бутун колхоз системаси миқёсида баравар меҳнат учун баравар ҳақ тўлаш принципини изчил амалга оширмоқ учун турли зоналарда, шунингдек зоналар ичида табиий-иқтисодий шароити тенг бўлмаган колхозлар учун даромадларни оширишнинг тобора тенг иқтисодий шароитларини вужудга келтиришни таъминлаш зарур. Ҳар бир колхоз хўжалиги қатъий хўжалик ҳисоби асосида олиб борилиши лозим

Партия ўз ташкилотчилик ишлари ва иқтисодий сиёсат тадбирлари билан яқин йиллар мобайнида иқтисодий жиҳатдан кучсиз колхозларнинг қолоқлигига тўла хотима беришга ва барча колхозларни иқтисодий жиҳатдан кучли, юқори даромадли колхозларга айлантиришга эришади. Партия колхоз кадрларини тинмай мустаҳкамлаб ва тарбиялаб бориш колхоз демократиясининг, колхоз ишларига коллектив раҳбарлик принципларининг янада ривожланишини таъминлаш вазифасини қўяди.

Колхозлар ривожланган сари, уларнинг асосий ишлаб чиқариш фондлари ўсиб боради, бу фондларда ҳозирги замон техника воситалари асосий ўринни эгаллайди. Колхозларнинг иқтисодий юксалиши **колхоз ички муносабатларини** такомиллаштиришга ишлаб чиқаришни умумлаштириш даражасини оширишга меҳнатни нормалаш, ташкил қилиш ва меҳнатга ҳақ тўлашни давлат корхоналарида таркиб топган даража ва формаларга яқинлаштиришга: меҳнатга ой сайин гарантияланган ҳақ тўлашга ўтишга: жамоат хизматини (умумий овқатланиш, болалар боғчалари ва яслилари, маиший муассасалар ва ҳоказолар) кенг ривожлантиришга имкон беради.

Муайян босқичда колхозларнинг жамоат хўжалиги шундай тараққиёт даражасига эришадики, бу вақтда унинг ресурслари ҳисобидан колхозчиларнинг эҳтиёжларини тўла қондириш мумкин бўлиб қолади. Шу асосда шахсий ёрдамчи хўжалик иқтисодий жиҳатдан заруратини йўқота боради. Колхозларнинг жамоат хўжалиги колхозчиларнинг шахсий ёрдамчи хўжалигининг ўрнини тўла босадиган бўлганда, колхозчилар кам маҳсулли томорқа хўжалигига эга бўлиш бефойда эканлигига ўзлари ишонч ҳосил қилганларида, улар ўз ихтиёрлари билан бу хўжаликдан воз кечадилар.

Ишлаб чиқарувчи кучларнинг ўсиши билан колхозлараро ишлаб чиқариш алоқалари ривожланади, хўжаликни умумлаштириш процесси айрим колхозлар доирасидан чиқиб кетади. Бинобарин колхозлараро корхоналар ва маданий-маиший муассасаларни, давлат-колхоз электр станцияларини, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини дастлабки ишлаш, сақлаш ва ташиш корхоналарини, ҳар турли қурилиш корхоналарини, қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи ва бошқа корхоналарни биргаликда қуриш практикасини кенгайтириш лозим. Ижтимоий бойлик ўса борган сари колхозлар умумхалқ фойдаланадиган корхоналар ва маданий-маиший муассасалар, мактаб-интернатлар, клублар, касалхоналар ва дам олиш уйларини ташкил қилишда тобора кўпроқ иштирок этадилар. Ихтиёрийлик асосида ва зарур иқтисодий шароитлар мавжуд бўлгандагина юз бериши лозим бўлган бу процессларнинг ҳаммаси колхоз-кооператив мулкига аста-секин умумхалқ мулки характерини бериб боради.

Совхозлар катта тараққиёт йўлини босиб ўтиши: меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг юксак даражасига эришиши, маҳсулотнинг таннархини оғишмай камайтириб бориши ва ишлаб чиқариш маҳсулдорлигини ошириб бориши лозим. Бу, совхозларни иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ ҳолда ихтисослаштиришни талаб қилади. Шаҳар аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлашда совхозларнинг роли ошади. Совхозлар ғалла, пахта, гўшт, сут, жун, сабзавот, мевалар ва бошқа маҳсулотлар етиштиришда механизациялашган ва яхши уюшган биринчи даражали фабрикаларга айланиши, уруғчиликни ва наслдор чорвачиликни ҳар томонлама ривожлантириши лозим.

Совхозларнинг моддий-техника базаси кенгайиб ва мукаммаллашиб боради, улардаги моддий ва маданий турмуш шароити шаҳардаги турмуш шароити билан яқинлаша боради. Совхозларга раҳбарликни тобора демократик асосларга қуриш, ишчи ва хизматчилар коллективларининг, умумий йиғилишлар ва ишлаб чиқариш кенгашларининг хўжалик ва маданий-маиший масалаларни ҳал этишдаги ролини ошириш лозим.

Колхоз ва совхозларни янада ривожлантириш процессида уларнинг ўзаро ишлаб чиқариш алоқалари ва маҳаллий саноат корхоналари билан алоқалари кучаяди, турли ишлаб чиқаришларни биргаликда ташкил қилиш практикаси кенгаяди. Бу эса йил мобайнида иш кучидан ва ишлаб чиқариш ресурсларидан бир меёрда ва тўлароқ фойдаланилишини таъминлайди, ижтимоий меҳнат унумдорлигини оширади ва аҳолининг моддий ва маданий турмуш даражасининг юксалишига ёрдам беради. Иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ бўлишига қараб аста-секин аграр-саноат бирлашмалари вужудга кела боради, қишлоқ хўжалик ва саноат ишлаб чиқариши рационал ихтисослаштирилган ва кооперативлаштирилган тақдирда, бу бирлашмаларда қишлоқ хўжалиги ўз маҳсулотининг саноатда қайта ишланиши билан узвий суратда уйғунлаштирилади.

Колхоз ва совхозларда ишлаб чиқаришнинг ривожланиши ва уларда ижтимоий муносабатларнинг такомиллашуви жараёнида қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш ва тақсимотнинг коммунистик формаларига ўтиш имконини очиб берувчи юқорироқ даражага кўтарилади. Иқтисодий шароит жиҳатидан колхозлар қишлоқ хўжалигида умумхалқ корхоналарига тенглашади. Колхозлар юксак даражада ривожланган механизациялашган хўжаликка айланади. Юксак меҳнат унумдорлиги туфайли барча колхозлар иқтисодий жиҳатдан кучли хўжаликларга айланади ва колхозчилар тўла таъминланган ҳолда яшайдилар. Уларнинг эҳтиёжлари колхозларнинг жамоат хўжалиги ҳисобидан тўла-тўкис қондирилади. Колхозчилар ошхоналар, новвойхоналар, кирхоналар, болалар яслилари ва боғчалари, клублар, кутубхоналар, стадионлардан фойдалана оладилар. Умумхалқ корхоналарида меҳнатга ҳақ тўлаш қандай бўлса, колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ҳам шундай бўлиб қолади, колхозчилар социал-таъминотнинг барча хилларини (пенсиялар, отпускалар ва ҳоказоларни) колхоз ва давлат маблағлари ҳисобидан оладиган бўладилар.

Колхоз қишлоқлари аста-секин обод уй-жойлари, коммунал хизматлари, маиший корхоналари, маданий ва медицина муассасалари бўлган шаҳар типидаги йирик аҳоли пунктларига айланади. Оқибат натижада маданий-маиший турмуш шароити жиҳатидан қишлоқ аҳолиси шаҳар аҳолиси билан тенглашади.

Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги социал-иқтисодий ва маданий-маиший тафовутларнинг тугатилиши коммунизм қурилишининг энг буюк самараларидан бири бўлади.

3. Халқ хўжалигига раҳбарлик ва планлаштириш

Коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш хўжаликка раҳбарлик қилишни такомиллаштиришни талаб қилади. Хўжаликни планлаштириш ва унга раҳбарлик қилишнинг барча звеноларида асосий эътибор моддий меҳнат ва молия ресурсларидан, табиий бойликлардан энг рационал ва самарали суратда фойдаланишга ва ортиқча чиқимларни йўқотишга қаратилиши керак. Жамият манфаатларини кўзлаб, жуда кам харажат қилиб энг катта натижаларга эришиш — хўжалик қурилишининг қатъий қонуни ана шудир.

Юқоридан пастгача планли раҳбарлик янги техникани тез ривожлантириш ва жорий қилишга қаратилиши керак. Халқ хўжалигининг барча участкаларида ишлаб чиқариш воситаларидан фойдаланишнинг илмий асосланган прогрессив нормативларига қатъий риоя қилиш зарур.

Партия **капитал сарфларининг эффективлигини** оширишга, капитал ишларнинг энг фойдали ва тежамли йўлини танлаб олишга, сарфланган капиталларнинг ҳар бир сўмига тўланадиган маҳсулотнинг ҳамма ерда кўпайишини таъминлашга, бу солинган капиталларнинг қопланиш муддатларини қисқартиришга биринчи даражали аҳамият беради. Капитал харажатлар структурасини доимо яхшилаб бориш ва улар составида ускуналар, машиналар, станоклар ҳиссасини ошириш талаб қилинади.

Маҳсулотнинг сифатини системали суратда яхшилаш экономика тараққиётининг энг зарур шартидир. Совет корхоналари маҳсулотларининг сифати энг яхши капиталистик корхоналар маҳсулотининг сифатидан анча юқори бўлиши керак. Бунинг учун: кенг тадбирлар системасини, жумладан жамоат контролини қўллаш, планлаштиришда, корхоналарнинг ишларига баҳо беришда, социалистик мусобақада сифат кўрсаткичларининг ролини ошириш керак.

Коммунистик қурилиш **халқ хўжалигига марказлашган давлат раҳбарлигини** мустаҳкамлаган ва такомиллаштирган ҳолда **бошқаришнинг демократик асосларини** ҳар томонлама ривожлантиришни тақозо қилади. Маҳаллий органларнинг ва корхоналарнинг хўжалик мустақиллиги ва ҳуқуқи ягона халқ хўжалиги плани доирасида бундан буён ҳам кенгая боради, корхоналардан бошлаб пастдан чиқадиган план ва таклифлар планлаштиришда тобора катта роль ўйнаши керак.

Марказлашган планли раҳбарликни асосан: пастдан чиққан таклифларни муфассал ҳисобга олиб, халқ хўжалиги планларининг энг муҳим кўрсаткичларини ишлаб чиқишга ва бажаришни таъминлашга; жойларда тузиладиган планларни мувофиқлаштириш ва уйғунлаштиришга; илмий-техника ютуқлари ва илғор тажрибани ёйишга; техника тараққиёти, капитал сарфлаш, ишлаб чиқаришни жойлаштириш, иш ҳақи, баҳо, молия соҳасида ягона давлат сиёсатини ўтказишга ҳамда ягона ҳисоб ва статистика системасини амалга оширишга қаратиш керак.

Халқ хўжалигини ривожлантиришда иқтисодий тараққиётнинг барқарор юқори суръатлари, корхоналарнинг узлуксиз ишлаши, халқ фаровонлигининг муттасил ўса бориши учун шарт бўлган етарли хўжалик резервларини таъминлаб, **пропорционалликка** қатъий риоя қилиш, хўжалик диспропорцияларининг юз беришини аввалдан олдини олиш керак.

Халқ хўжалик миқёсларининг ўсиши, фан ва техниканинг тез ривожланиши планлаш, учёт, статистика, шунингдек корхоналарни лойиҳалашнинг илмий савиясини оширишни талаб қилади. Планларнинг илмий-техника ва иқтисодий асосини кучайтириш уларнинг кўпроқ стабиль бўлишини таъминлайди, бу эса планларни бажариш процессида уларни ўз вақтида тузатиб ва аниқлаб боришни талаб қилади. Планлаш йиллик ва перспектив планларни узвий боғлаб туриб, узлуксиз тузилиши керак.

Интизомга қатъий ва изчил риоя қилиш, кундалик контроль, хўжалик ҳаётида маҳаллийчилик ва маҳкамачилик элементларига қатъиян барҳам бериш коммунизмни муваффақиятли қуришнинг зарур шартидир.

Хўжаликни бошқаришда **маҳаллий органларнинг** роли ва масъулиятини бундан буён ҳам ошира бориш, хўжаликни бошқаришдаги бир қатор функцияларни бундан буён ҳам умумиттифоқ органларидан республика органларига, республика органларидан — область органларига, область органларидан — район органларига бера бориш лозим. Саноат ва қурилишни бошқаришнинг энг ҳаётий ва ишлаб чиқарувчи кучлар тараққиётининг ҳозирги замон даражасига мос келадиган формаси бўлган халқ хўжалик кенгашларининг фаолиятини яхшилаш лозим. Халқ хўжалик кенгашларининг ишлари такомиллаштирилиши билан бир қаторда, иқтисодий-маъмурий районлар ичида ҳам Урал, Поволжье, Сибирь, Закавказье, Болтиқ бўйи, Ўрта Осиё ва ҳоказолар каби йирик иқтисодий районлар хўжалигини планли комплекс ривожлантиришни ташкил қилиш учун иқтисодий районларнинг фаолиятини бир-бирига мувофиқлаштириш кучайтирилади.

Ички резервларни сафарбар қилиш, капитал маблағлардан, ишлаб чиқариш фондларидан ва молия маблағларидан самаралироқ фойдаланиш учун давлат, план топшириқлари асосида **корхоналарнинг** оператив мустақиллиги ва **ташаббусини** кенгайтириш лозим. Илғор техникани жорий қилиш ишида корхоналарнинг ролини анча ошириш керак.

Хўжаликка раҳбарлик қилишда кадрларни танлаш, тарбиялаш ва юқорига кўтариш ҳал қилувчи аҳамиятга эга, чунки улар корхона ва колхозларга бевосита раҳбарлик қиладилар, ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва уни бошқариш билан шуғулланадилар. Моддий бойликлар яратиладиган соҳа жамият ҳаётининг асосий соҳасидир. Шу сабабли ишлаб чиқариш корхоналаридаги раҳбарлик ишларига энг яхши кадрларни юбормоқ керак.

Марказда ҳам, жойларда ҳам хўжалик планларини ишлаб чиқиш ва реализация қилишда, ишчи ва хизматчилар меҳнати масаласини ҳал этишда, хўжаликка раҳбарлик қилиш ва корхоналарни бошқариш органларини тузишда **касаба союзларининг** бевосита ва энг актив иштироки тобора кенгайиши лозим. Корхона фаолияти масалаларини ҳал этишда ишчи ва хизматчилар коллективининг ролини ошириш зарур.

Коммунизм қуриш процессида хўжаликка раҳбарлик қилиш ишлаб чиқаришнинг юқори кўрсаткичларини моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантиришга таянади Меҳнатнинг моддий стимули билан маънавий стимулини тўғри қўшиб олиб бориш иши — коммунизм учун курашда буюк ижодий кучдир. Коммунизм томон ҳаракат қилиб борилган сари меҳнатнинг маънавий стимулларининг, эришилган натижаларнинг жамоат томонидан эътироф этилиши, ҳар бир кишининг умумхалқ иши учун масъулиятни ҳис этиши тобора ўсиб боради.

Марказий ва маҳаллий ташкилотларнинг, корхоналар ва колхозларнинг ишларини бутун планлаш ва баҳолаш системаси уларни юқорироқ планли вазифаларга, илғор ишлаб чиқариш тажрибасини максимал ёйишга қизиқтириши лозим. Ишлаб чиқаришнинг миқдор ва сифат кўрсаткичларини оширишнинг янги имкониятларини ахтариб топиш ва улардан фойдаланиш соҳасида кўрсатилган ташаббусни ва эришилган муваффақиятларни айниқса рағбатлантириш лозим.

Техник нормалашни, меҳнатга ҳақ тўлаш ва мукофотлаш системаларини доим яхшилаб бориш, иш миқдори ва сифатини сўм билан контроль қилиш, текисчиликка йўл қўймаслик, ҳар бир ходимнинг умуман корхоналарда ишнинг юқори даражада бўлишидан манфаатдорлигини оширувчи моддий манфаатдорликнинг коллектив формаларини кучайтириш керак.

(ДАВОМИ БОР).

Ижодий марксизм-ленинизмнинг илҳомбахш намунаси

КОММУНИЗМ УЧУН КУРАШНИНГ УЛУҒ ПРОГРАММАСИ

«Правда»нинг 30 июль сонида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Программасининг проекти босиб чиқарилди. Программа проектини КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми якдиллик билан маъқуллаган ва бу Пленумнинг қарорига мувофиқ, Программа проекти барча коммунистларнинг, СССРдаги барча меҳнаткашларнинг кенг муҳокамасига қўйилади. Партиянинг янги Программаси КПСС XXII съездининг қараб чиқиши ва тасдиқига тақдим этилади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Программасининг проекти давримизнинг буюк сиёсий ва назарий марксча-ленинча ҳужжатидир. Программа проектида коммунистик жамият қурилишининг **илмий жиҳатдан асосланган конкрет плани** инсониятнинг бутун тарихида биринчи марта илгари сурилади. Бизнинг мамлакатимиз олдида жуда кенг истиқболлар очилади.

Бизнинг партиямиз, унинг ленинчи Марказий Комитети Программани ишлаб чиқиш вақтида СССР меҳнаткашларининг, бутун халқаро ишчилар синфининг шу вақтгача олиб борган бутун курашининг якунларига таянди. Коммунизм асрлар бўйи фақат хаёл бўлиб келган эди. Пролетариат тарих майдонига чиқиши билан, марксизм назарияси вужудга келиши билан коммунизм муттасил ўсиб бораётган қудратли кучга айланди. Ишчилар синфининг гениал устозлари ва йўлбошчилари Карл Маркс ва Фридрих Энгельс коммунизм тантанаси муқаррар эканлигини асослаб бердилар ва коммунизм байроғини баланд кўтардилар. Улуғ Ленин, бизнинг партиямиз, барча мамлакатларнинг қардош марксчи-ленинчи партиялари уларнинг ишини давом эттирдилар.

КПСС Программасининг проектида баён қилинган қоидалар ва хулосалар Маркс ва Энгельс томонидан «Коммунистик партия манифести»да биринчи марта эълон қилинган ғояларнинг, янги тарихий даврда В. И. Ленин бойитган ва ривожлантирган ғояларнинг қонуний давомидир. Проект партиямизнинг аввалги икки Программаси билан узвий равишда боғланган.

КПСС Программасининг кучи — коммунизмнинг прогрессивлигидадир. Коммунизм капиталистик тузум ўрнини — одам одамни эксплуатация қиладиган, ишсизлик ва кенг омманинг қашшоқлиги, миллатлар ўртасида адоват ҳукм сурадиган ва уруш келтириб чиқарадиган тузум ўрнини қонуний суратда эгаллайди. Социализм ва унинг юқори босқичи — коммунизм барча кишиларни социал тенгсизликдан, зулм ва эксплуатациянинг барча формаларидан, уруш даҳшатларидан халос қилишдек тарихий вазифани бажаради ва ер юзида барча халқлар учун Тинчлик, Меҳнат, Озодлик, Тенглик ва Бахт-саодат барқарор қилади.

КПСС Программасининг проекти ҳозирги даврга кенг характеристика беради. Улуғ Октябрь социалистик революцияси бошлаб берган бу даврнинг асосий мазмуни капитализмдан социализмга ўтишдан иборатдир. Бу ҳужжатда сўнгги эксплуататорлик тузуми бўлган капитализм тараққиётининг асосий қонуниятлари кўрсатилади, умуман жаҳон капиталистик системаси пролетариатнинг социал революцияси учун, капитализмни олий, коммунистик ижтимоий тузум билан алмаштириш учун етилганлигини таъкидлайди. Программа проекти Октябрь революцияси ва СССРда социализм ғалабасининг оламшумул-тарихий аҳамиятини очиб беради, совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида босиб ўтган шонли йўлнинг якунларини тўплайди, Улуғ социалистик ўзгаришлар тажрибаси нимага ўргатаётганлигини кўрсатиб беради.

КПСС Программасининг проектида бундай дейилади: «Совет халқининг фидокорона меҳнати, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг назарий ва амалий фаолияти натижасида **инсоният реал мавжуд бўлиб турган социалистик жамиятга ҳамда тажрибада синалган социализм қуриш тўғрисидаги фанга эга бўлди. Социализмга олиб борувчи тўғри йўл очилди.** Кўпгина халқлар шу йўлдан бормоқда, эртами-кечми ҳамма халқлар ҳам шу йўлдан боради».

Ҳозирги пайтда инсониятнинг учдан бир қисми илмий коммунизм байроғи остида янги ҳаёт барпо қилмоқда. Социализм дунёси кенгайиб бормоқда, капитализм дунёси торайиб бормоқда. Ҳозирги даврда жаҳон социалистик системаси таркиб топди. Бу система тинчлик, демократия ва социализм манфаатларини кўзлаб, ижтимоий тараққиётнинг боришига тобора катта таъсир кўрсатмоқда.

КПСС Программасининг проекти жаҳон капитализми кризисини чуқур таҳлил қилади. Проектда шу нарса очиқ кўрсатиб берилганки, меҳнат билан капитал ўртасидаги антагонизм, ўсиб бораётган милитаризм, мустамлака системасининг емирилаётганлиги, империалистик мамлакатлар ўртасидаги зиддиятлар, ишчилар синфи революцион ҳаракатининг қудратли юксалаётганлиги, жаҳон социализмининг ғоят тез ўсиб бораётганлиги империализм заминини бўшаштирмоқда ва емирмоқда, уни заифлаштирмоқда ва ҳалокатга олиб бормоқда.

Социализм ҳамма жойда муқаррар суратда капитализм ўрнига келади. Совет халқи, социалистик лагердаги барча мамлакатлар меҳнаткашларининг қаҳрамонона меҳнати билан барпо қилинаётган янги дунёнинг муҳташам биноси — янги жамиятнинг намунаси, бутун инсоният истиқболининг намунасидир.

Эндиликда бизнинг партиямиз коммунистик жамият қуришни бевосита амалий вазифа қилиб қўймоқда. КПСС Программасининг проектида коммунизмга ҳар томонлама характеристика берилган, коммунизмнинг ишлаб чиқарувчи кучлари, ундаги ижтимоий муносабатлар қандай бўлажаги, коммунистик жамият кишиси, меҳнаткаши қандай бўлажаги кўрсатилган.

Партиямиз Программасининг проекти, — деган эди ўртоқ Н. С. Хрушчев, — **коммунизм қуриш учун, бутун инсониятнинг асрлар бўйи орзу қилиб келаётган тилакларини амалга ошириш учун кучайтириб юборилган курашнинг кенг фронтини белгилайди.**

Программа проектида кўрсатиб ўтилишича, **СССРда йигирма йил мобайнида коммунистик жамият асосан қурилади. Коммунистик жамиятни қуриш шундан кейинги даврда батамом тугалланади.**

Партия ва совет халқининг асосий иқтисодий вазифаси йигирма йил мобайнида **коммунизмнинг моддий техника базасини** вужудга келтиришдан иборат.

Программа проектидаги рақамлар ҳал этиладиган ишлаб чиқариш вазифаларининг улуғворлиги тўғрисида тасаввур беради. Саноат маҳсулоти ҳажми 10 йил мобайнида тахминан 2,5 ҳисса, 20 йил мобайнида эса камида 6 ҳисса кўпаяди. Бизнинг саноатимиз иккинчи ўн йилликнинг охирига келиб йилига 2700—3000 миллиард киловатт соат электр энергияси ва тахминан 250 миллион тонна пўлат ишлаб чиқара олади! Совет Иттифоқи аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми жиҳатидан АҚШни жуда орқада қолдириб кетади. Бизнинг Ватанимиз дунёда энг мукаммал ва энг қудратли индустрияга, ўз кўламлари ва сифат даражаси жиҳатидан мисли кўрилмаган ҳамда капитализм эриша олмайдиган ишлаб чиқарувчи кучлар ва моддий бойликларга эга бўлади.

Программа проекти ленинча кооператив планни ривожлантириб ва бойитиб, қишлоқнинг коммунизм сари олға ҳаракат қилиб бориш истиқболларини очиб беради. **Равнақ топган, ҳар томонлама ривожланган ва ғоят маҳсулдор қишлоқ хўжалигини** вужудга келтириш, деҳқончилик ва чорвачиликнинг барча тармоқларини юксалтириш, далаларнинг ҳосилдорлигини ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини ошириш йўлларини ёритиб беради. Қишлоқ хўжалигига сарфланадиган капитал маблағларни анча кўпайтириш, янги техникани, химиявий воситаларни, қишлоқ хўжалик фани ютуқларини кенг миқёсда жорий қилиш, колхозлар, колхозчилар, совхоз ходимларининг моддий манфаатдорлигини изчиллик билан мустаҳкамлаб бориш — буларнинг ҳаммаси **қишлоқ хўжалигини юксалтиришни реал таъминлаши лозим. Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 10 йил ичида тахминан 2,5 ҳисса, 20 йил ичида эса 3,5 ҳисса ортади.**

КПСС Программасининг проекти партиянинг: «Ҳамма нарса инсон учун, ҳамма нарса инсон бахт-саодати учун» деган шиорини амалга ошириш йўлларини белгилаб беради. Программа проектида бундай дейилади: «Эндиликда бутун аҳолининг: ишчилар, деҳқонлар ва интеллигенциянинг фаровонлигини тез юксалтириб бориш учун ҳамма имкониятлар мавжуд. КПСС оламшумул-тарихий аҳамиятга эга бўлган вазифани — **Совет Иттифоқида ҳар қандай капитализм мамлакатидагига қараганда энг юксак турмуш даражасини таъминлаш** вазифасини ўртага қўймоқда».

Коммунизмнинг моддий техника базаси вужудга келтирила борган сари меҳнаткашларнинг фаровонлиги ҳам ўса боради. **Миллий даромад йигирма йил ичида тахминан 5 ҳисса, аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар эса 3,5 ҳиссадан кўпроқ ортади.** Аҳолининг барча табақалари моддий жиҳатдан етарли таъминланади.

«Совет халқи фаровонлигини оширишнинг улуғвор программасини бажариш, — дейилади проектда, — **оламшумул-тарихий аҳамиятга эга бўлади. Партия совет халқини астойдил, илҳом билан меҳнат қилишга чақиради. Ҳар бир меҳнаткаш коммунистик жамият қуришда, халқ фаровонлигини ошириш программасини бажариш учун курашда ўз бурчини ўташи лозим».**

КПСС Программасининг проектида партиянинг давлат қурилиши ва социалистик демократияни янада ривожлантириш соҳасидаги вазифалари таъбирлаб берилган.

Ленин, партия оппортунистларга қарши кескин курашда пролетариат диктатураси идеясини қаттиқ туриб ҳимоя қилдилар ва бу идеяни ривожлантирдилар. Бизнинг партиямиз тарихда биринчи марта пролетариат диктатурасини ўрнатишга муваффақ бўлди. Бу эса, янги жамиятни вужудга келтириш, мамлакатнинг ўтмишдаги қолоқликдан социал тараққиёт чўққилари сари буюк парвози учун ҳал қилувчи шарт бўлди.

Программа проектида бундай дейилади: «Пролетариат диктатураси социализмнинг — коммунизм биринчи фазасининг — тўла ва узил-кесил ғалабасини ҳамда жамиятнинг коммунизм қурилишини кенг авж олдиришига ўтишини таъминлаб, ўз тарихий вазифасини бажарди ва ички тараққиёт вазифалари нуқтаи назаридан СССРда зарур бўлмай қолди. Пролетариат диктатураси давлати сифатида вужудга келган давлат умумхалқ давлатига, бутун халқ манфаатлари ва иродасини ифода қилиш органига айланди».

Партия ўзининг программа проектида идеология, тарбия, маориф, фан ва маданият соҳаларидаги тадбирларнинг кенг системасини белгилаб беради. Ҳозирги босқичда идеология ишидаги асосий нарса — барча меҳнаткашларни юксак ғоявийлик ва коммунизмга садоқат руҳида, меҳнатга ва жамоат хўжалигига коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашдан, буржуа қарашлари ва ахлоқининг сарқитларини тамомила тугатишдан, шахсан ҳар томонлама, гармоник тарзда ўстиришдан, чинакам маданият бойлигини вужудга келтиришдан иборат. Партия ёш авлодни тарбиялашга алоҳида эътибор беради. КПСС Программасининг проектида коммунистик онглиликни тарбиялаш, юксак ахлоқий фазилатларни вужудга келтириш йўллари ва воситалари кўрсатилади, коммунизм бинокорининг маънавий кодекси таъбирлаб берилади.

Программа проекти коммунизм бутун инсониятнинг тараққиёти учун қандай истиқболлар очиб беради, деган саволга аниқ ва равшан жавоб беради. Замонамизнинг энг муҳим проблемаси — янги жаҳон урушининг олдини олиш, ер юзида мустаҳкам тинчлик ўрнатиш проблемасидир. КПСС Программаси тинчлик ва халқлар дўстлиги байроғини бутун ер юзида баланд кўтаради. Бу Программада қудратли ва, очиқ айтиш керакки, ҳарбий жиҳатдан энг кучли мамлакат номидан барча давлатларга тинчлик таклиф этилади. тинч-тотув яшаш ҳаётий зарурат эканлиги асослаб берилади. шу принципнинг ўзи конкретлаштирилади. КПСС-нинг халқаро муносабатлар соҳасидаги вазифалари белгиланади. Партия шуни таъкидлайдики. Совет Иттифоқи **турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш сиёсатини изчиллик билан қаттиқ туриб ҳимоя қилиб келди ва бундан буён ҳам қаттиқ туриб ҳимоя қилади.**

Урушқоқ империалистик доиралар зўр бериб қуролланишни авж олдириб, халқларга уруш очиш билан таҳдид қилаётган бир шароитда КПСС Программасининг проекти социализм, коммунизм — тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик эканлигини империализм уруш хавфининг бирдан-бир манбаи эканлигини очиқ-равшан кўрсатади.

Советлар мамлакати тинчлик сиёсатини сабот билан ўтказиб келмоқда, қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашмоқда. Аммо империалистик давлатлар шу ҳақдаги таклифларни қабул қилишдан сурбетларча бош тортмоқдалар, ўз қуролли кучларини интенсив суратда кўпайтирмоқдалар. Улар жаҳон социалистик системаси мавжудлигига муроса билан қарашни истамайдилар ва СССРга, бошқа социалистик мамлакатларга ҳужум қилишдан иборат. бемаъни режалари тўғрисида очиқдан-очиқ гапирмоқдалар.

Бу ҳол Коммунистик партиядан, СССР Қуролли Кучларидан, СССР нинг барча халқларидан тинчлик душманларининг агрессив кирдикорларига нисбатан ғоят хушёр бўлишни ва тинч меҳнатни доим қўриқлашни, ўз Ватанини қурол кучи билан ҳимоя қилишга ҳамиша тайёр туришни талаб этади. Программа проектида таъкидлаб ўтилганидек, КПСС мамлакатнинг мудофаа қувватини мустаҳкамлашни ва Совет давлатининг мудофаа қобилиятини оширишни унинг Қуролли Кучларининг жанговар тайёргарлигини Совет Ватанига қасд қилишга журъат этадиган ҳар қандай душманни узил-кесил ва батамом тор-мор келтиришни таъминлайдиган даражада тутишни зарур деб ҳисоблайди.

Совет халқи Коммунистик партия ва унинг ўртоқ Н. С. Хрущчев бошчилигидаги Ленинчи Марказий Комитетининг синалган раҳбарлигида коммунизм қурмоқда. Проектда социализмнинг ғалабаси, совет жамияти бирлигининг мустаҳкамланиши натижасида **ишчилар синфининг Коммунистик партияси совет халқининг авангардига айланди, бутун халқнинг партияси бўлиб қолди,** жамоат ҳаётининг барча томонларига етакчилик қилиш таъсирини кенгайтирди, деган жуда муҳим хулоса таъбирлаб берилган.

Коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган давр совет жамиятининг раҳбар ва етакчи кучи бўлмиш Коммунистик партиянинг роли ва аҳамияти тобора ўсганлиги билан характерланади.

Маркс—Энгельс—Ленин таълимотига астойдил содиқ бўлиш — партиянинг коммунизм меъмори сифатидаги буюк ролининг энг муҳим манбаидир. КПСС ижодий марксизм-ленинизм партияси, замонамиз энг илғор идеяларининг, марксизм-ленинизм идеяларининг ҳамма томонидан танилган байроқдоридир. Партия ҳаёт билан чамбарчас алоқа боғлаб, практиканинг йўлини ёритиб, революцион назарияни ривожлантирмоқда.

Ленин партияси интернационал курашнинг авангардида бориб, социалистик революциянинг ва социалистик қурилишнинг катта ва мураккаб проблемаларини биринчи бўлиб ҳар томонлама ишлаб чиқди. Эндиликда у социализмдан коммунизмга ўтиш проблемаларини ҳар томонлама ишлаб чиқиб, янги жуда катта илмий жасорат кўрсатди. КПСС нинг XX ва XXI съездлари марксча-ленинча назарияни ижодий тарзда ривожлантиришда, коммунистик қурилиш практикасида муҳим роль ўйнади.

Партия ҳаётининг ленинча нормаларига ва коллектив раҳбарлик принципига сўзсиз риоя қилиш, партиялилар оммаси олдида партия органлари ва уларда ишловчи ходимларнинг жавобгарлигини ошириш, барча коммунистларнинг активлиги ва фаолиятини ўстириш, партия сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда уларнинг иштирокини таъминлаш, танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш — партия ҳаётининг қонунидир. Бу — партиянинг ғоявий ва ташкилий мустаҳкамлигининг, партия сафларининг бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлашнинг энг зарур шартидир.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси шунга асосланадики, ревизионизм, догматизм ва сектантликка қарши, ленинизмдан ҳар қандай чекинишларга қарши шафқатсиз кураш олиб бориш — халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини янада мустаҳкамлашнинг, социалистик лагерни мустаҳкамлашнинг зарур шартидир.

КПСС — халқаро коммунистик ва ишчи ҳаракатининг ажралмас таркибий қисмидир. КПСС СССР-даги коммунистик қурилишни совет халқининг бутун жаҳон социалистик системаси манфаатларига, халқаро пролетариатнинг, бутун инсониятнинг манфаатларига муносиб бўлган буюк интернационал вазифаси деб ҳисоблайди.

КПСС Программасининг проекти совет кишиларининг қалбидан чуқур жой олмоқда, совет кишилари бу проектни якдиллик билан маъқуллаб кутиб олмоқдалар. Совет Иттифоқининг меҳнаткашлари бу ҳужжатни ўзларининг ҳаётий манфаатларини, ўз орзу — тилаклари ва умидларини ифода этувчи ҳужжат деб ҳисоблайдилар.

КПСС Программасининг проекти барча бошланғич партия ташкилотларида, коммунистларнинг йиғилишларида, район, шаҳар, область, ўлка партия конференцияларида ва иттифоқчи республикалар компартияларининг съездларида кенг муҳокама қилинади. Партия ташкилотлари барча меҳнаткашлар ўртасида бу ҳужжатни муҳокама қилиш ва тушунтириб беришни таъминлашлари лозим.

«Правда» газетасининг саҳифаларида КПСС Программасининг проекти муҳокама қилинади. Коммунистлар, муҳокама қилишда қатнашишни истаган барча кишилар ўз мактублари, мақолалари, таклиф ва мулоҳазаларини редакция номига юборишга таклиф этилади.

Коммунистик жамият қурилишининг улуғ марксча-ленинча программаси билан қуролланган совет халқи ўз сафларини Коммунистик партия теварагига янада маҳкам жипслаштирмоқда. коммунизм ғалабаси сари комил ишонч билан олға бормоқда.

(«ПРАВДА»нинг 31 июлдаги бош мақоласи).

Н. С. Хрушчев Украина ғаллакорлари орасида

ЕКАТЕРИНОВКА ҚИШЛОҒИ (Харьков области), 29 июль. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бугун Украинадаги илғор хўжаликларнинг бири — Харьков область Лозовая районидаги Оржоникидзе номли колхознинг далаларини кезиб чиқди.

Н. С. Хрушчев колхоз раиси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Г. С. Могильченко билан суҳбат қилди, Запорожье ва Харьков халқ хўжалиги кенгашлари корхоналарида ишлаб чиқарилган янги қишлоқ хўжалик машиналарининг иши билан танишди.

Далаларни бориб кўришда Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Н. В. Подгорний, КПСС Марказий Комитети РСФСР бюроси раисининг ўринбосари Г. И. Воронов, РСФСР Министрлар Советининг раиси Д. С. Полянский, Украина ССР Министрлар Советининг раиси В. В. Шчербицкий, Украина Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. Д. Бубновский, СССР Қишлоқ хўжалик министри М. А. Ольшанский, Бутуниттифоқ бирлашмаси «Союзсельхозтехника» раиси П. С. Кучумов, КПСС Марказий Комитетининг иттифоқчи республикалар бўйича қишлоқ хўжалик бўлимининг мудири В. А. Карлов, Украина ССР қишлоқ хўжалик министри М. С. Спивак, область, партия ва совет органларининг раҳбарлари ҳам қатнашдилар.

Никита Сергеевич Запорожье ва Харьков халқ хўжалиги кенгашлари корхоналари ишлаб чиқарган янги қишлоқ хўжалик техникасининг колхоз далаларидаги ишларини қараб чиқишга кўп вақт сарф қилди. Бошоқли экинларни поток усулда йиғиштириб оладиган ва айни вақтда сомонни майдалаб, ғарам қиладиган машиналар комплекси — ҳажми 40 кубометрли самосвал аравачаси тиркалган ва сомон майдалайдиган асбоб билан таъминланган «СК-3» комбайни ҳамда пневматик транспортёри бўлган ғарамлаш машинаси меҳмонларнинг эътиборини жалб этди.

Н. С. Хрушчев конструкторлар билан суҳбат вақтида сомонни майдалаш учун аравачаларни комбайнни тўхтатмай алмаштириб туриш учун тиркаш системасини қандай қилиб ўзгартириш тўғрисида бир қанча амалий маслаҳатлар берди.

Колхоз хўжалиги кўздан кечирилганидан кейин колхоз раиси Г. С. Могильченко Н. С. Хрушчевни ва унинг ҳамроҳларини ўз уйида меҳмон бўлишга таклиф этди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг янги Программасининг проектини барча совет кишилари қатори областимиз меҳнаткашлари ва зиёлилари ҳам қизғин кутиб олдилар. Колхозларда, совхозларда, саноат корхоналари ҳамда муассасаларда янги Программа проектини коллектив бўлиб ўқиб чиқмоқдалар. Суратда: Тошкентдаги резина буюмлари заводининг вулканизация цехида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Программаси проектини ўқиш пайти.

В. Салов фотоси.

Биз коммунизмнинг бинокорларимиз

Барча газеталарда Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг янги Программаси проекти эълон қилинди. Бу Программа бизнинг эртанги кунимизнинг ойнаси ва истиқболимиздир. Биз улуғ Коммунистик партияси раҳбарлигида социализмдан коммунизм бўсағасига қадам ташлаганимиз учун бахтиёрмиз.

Партиямизнинг янги Программасининг проекти совхоз ишчиларини яна беҳад қувонтириб юборди, ғайратларига ғайрат қўшди, 2200 тонна пахтани машина билан теришга аҳд қилган механизаторларимиз 18 та «ХВС-1,2», «СХМ-48 М» машинасидан 12 тасини ремонтдан чиқариб қўйдилар. Йиғим-теримга бошқа тайёрлик ишлари ҳам шу хилда олиб борилаётир.

Биз ҳалол меҳнатимиз билан коммунизм қурилишини янада тезлаштирамиз.

Мажид ҒАНИЕВ,
Гулистон районидаги «Гулистон» совхозининг директори.

Давримизнинг йўлчи юлдузи

Куни кеча газеталарда эълон қилинган ва радио орқали ўқиб эшиттирилган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси янги Программасининг проекти давримизнинг йўлчи юлдузидир. Мамлакатимизда коммунистик жамият қуришдек олийжаноб ишда совет кишиларининг йўлини ёритиб турувчи бу ҳужжатнинг ҳар бир сатрини ўқир эканман қалбим яна бир марта ватанпарварлик ҳисси билан тўлиб-тошди.

Барча совет меҳнаткашлари қатори заводимиз ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари ҳам халқ хўжалигимизни янада ривожлантириш учун бундан буён ҳам ҳормай-толмай меҳнат қиладилар. Биз программада саноат ходимларининг олдига қўйилган вазифаларни бажариш ишига ўз ҳиссамизни қўшамиз.

Ж. ПИРМУХАМЕДОВ,
«Узбексельмаш» заводининг инженери.

Халқ маорифи янада ривожланади

Партиямиз Программаси проектида халқ хўжалигининг барча тармоқлари қатори халқ маорифига — умумий-мажбурий ўрта таълимни янада ривожлантириш масаласига ҳам катта эътибор берилган. Программа проектини ўқир эканසиз, унда таълим ва тарбияни ҳаёт билан, ишлаб чиқариш меҳнати билан маҳкам боғланган ҳолда олиб борилишлиги, халқ маорифи системаси шу асосда қурилиши кераклиги кўрсатилган. Мактабни турмуш билан боғлаб олиб бориш соҳасидаги ишларимиз қувончли натижалар бермоқда. Жумладан «Узбексельмаш» заводи билан ҳамкорликда иш олиб бораётган мактабимиз коллективи ўқувчиларга дурустгина ишлаб чиқариш меҳнат таълимини беришга муваффақ бўлди.

Коммунистик партиямиз Программаси проекти янги ўқув йили олдидан эълон қилиниши биз маориф ходимларининг кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшади.

Р. АЗИМОВ,
Тошкентдаги 105-мактаб директори.

„Шу аср иккинчи ярмининг энг муҳим ҳужжати“

ВАРШАВА, 30 июль. (ТАСС). «Трибуна люду» газетаси Совет Иттифоқида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Программасининг проекти эълон қилинганлиги тўғрисида Москва мухбирининг хабарини босиб чиқарди. Бу Программа, дейилади хабарда, шу аср иккинчи ярмининг, шубҳасиз, энг муҳим сиёсий ҳужжати бўлади. КПСС нинг яқинда ўтказиладиган съездини Совет Иттифоқида коммунизм қурувчилар съезди деб атамоқдалар, бу съезд қабул қиладиган Программа социализмдан коммунизмга ўтиш бутун процессининг назарий негизи бўлади.

Хабарда таъкидлаб айтилишича, партия Программасининг проекти Совет Иттифоқининг яқин 20 йил ичидаги тараққиёти перспективаларини белгилаб беради. Совет Иттифоқи ана шу йиллар ичида иқтисодий жиҳатдан АҚШдан ўзиб кетади ва АҚШ даги саноат ишлаб чиқаришининг ҳозирги умумий ҳажмини жуда орқада қолдиради.

„Тарихий ҳужжат“

БЕРЛИН, 30 июль. (ТАСС). «Нейес Дейчланд» газетаси КПСС янги Программасининг проекти совет матбуотида эълон қилинди, бу проект КПСС XXII съездининг қараб чиқиши ва тасдиқига тақдим этилади, деган хабарни бугун биринчи саҳифасида босиб чиқарди. «Нейес Дейчланд» газетаси Программа проектини «КПСС ва бутун халқаро ишчилар ҳаракатининг тарихий ҳужжати» деб таърифлайди.

ФУТБОЛ

„Пахтакор“нинг Кишиневдаги ғалабаси

30 июлда «Пахтакор» футбол командаси навбатдаги ўйинни Кишиневда «Молдова» командаси билан ўтказди. Республикамиз спорт шарафини Пшеничников, Азизхўжаев, Моторин, Суюнов, Семенов, Тажиров, Морозов, Абдураимов, Красницкий, Тазетдинов, Беляков (Шарипов)лар ҳимоя қилдилар. Ғалабага бўлган қатъий ишонч ва бор куч-маҳоратни ишга солиб ўйнаш туфайли «Пахтакор» бу масъулиятли матчда 3:1 ҳисоби билан ютди. Рақиблар дарвозасига тўпларни Морозов (иккита) ва ярим ҳимоячи Семенов киритди.

ТУЗАТИШ

Газетанинг 30 июль сонида босилган «Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Программаси» проектида биринчи қисмнинг биринчи бобида иккинчи колонканинг юқоридан еттинчи абзацининг бешинчи йўлидаги «келарди» сўзи «келади» деб, шу қисмнинг иккинчи бобининг сарлавҳаси: «II Октябрь революциясининг ва СССРда социализм ғалабасининг оламшумул-тарихий аҳамияти» деб ўқилсин.

Шу бобдаги «Октябрь революцияси мамлакатни...» деган сўзлар билан бошланадиган абзацда юқоридан ҳисоблаганда учинчи жумла қуйидагича ўқилсин: «Эски дунёнинг реакцион кучлари Совет ҳокимиятини бешигидаёқ бўғиб ўлдириш учун бутун чораларни кўрдилар».

Сўнгра «IV. Жаҳон капитализмининг кризиси» деган сарлавҳа остидаги текстнинг «Асосий империалистик давлатлар...» деган сўзлар билан бошланадиган абзаци қуйидагича ўқилсин:

«Асосий империалистик давлатлар ўртасидаги зиддиятлар чуқурлашиб бормоқда. Иккинчи жаҳон урушида енгилган империалистик давлатлар экономикасининг тикланиши империалистик рақобат ва ихтилофларнинг эски тугунларининг қайтадан вужудга келишига ва янгиларининг пайдо бўлишига сабаб бўлмоқда. Англия билан Америка, Америка билан Франция, Франция билан Германия, Америка билан Германия, Англия билан Германия, Япония билан Америка ўртасидаги зиддиятлар ва шунингдек бошқа зиддиятлар айниқса кескинлашмоқда. Империализм лагерида янги зиддиятларнинг вужудга келиши ва чуқурлашуви муқаррардир».

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Тошкентнинг томоша залларида

КИНО

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

Любушка (янги кенг экранли фильм) — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

Шарқ томон 10 қадам — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 3-20, кеч 9 ва 10-15 минутда:, «ИСКРА» (кеч соат 5 гача), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Синовлар соати — «МИР», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Бешинчи бўлим — «ВАТАН» (кундуз соат 12, 2 ва кеч 8 да).

Номаълум аёл — «ИСКРА» (кеч соат 5 дан), НАВОИЙ номли (эрталаб 10 ярим, кундуз 1 ярим, кеч 5 ва 7 да).

Яшил патруль — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 9 ва кундуз 12 да).

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

Любушка (янги кенг экранли фильм) — «ФЕСТИВАЛЬ» (кеч соат 9 да).

Севаман сени, ҳаёт — «ФЕСТИВАЛЬ» (кеч соат 11 да).

Тинч Дон (1 ва 2-серия) — «ОКТЯБРЬ» (кеч соат 9.15 ва 11 да).

Синовлар соати — «ВАТАН» (кеч соат 9-15 минут ва 11 да).

Номаълум аёл — НАВОИЙ номли (кеч соат 9 ва 10-50 минутда).

Шарқ томон 10 қадам — КАФАНОВ номли (кеч соат 9 да). ПУШКИН номли (кеч 9 ва 10-45 минутда).

Бешинчи бўлим — КАФАНОВ номли (кеч соат 10-45 минутда), «ПОБЕДА» (кеч 9-15 минут ва 11 да).

Ёшлик ҳақида ҳикоялар — «УДАРНИК» (кеч соат 9-15 минут ва 11 да).

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри

Р. 01024. Нашр. В. 1650.